МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

бакалавра

на тему: **РОЗРОБКА АРТБУКУ**
ПРО УКРАЇНЦІВ «МАЛЮНКИ НЕЗЛАМНОСТІ»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 6.0222-2
спеціальності 022 «Дизайн»
освітньо-професійної програми «Графічний дизайн»
Галушко Юлія Іванівна

Керівник: доцент кафедри дизайну,
к.пед.н. _____ Ганна БРЯНЦЕВА

Рецензент: ст. викл. кафедри дизайну,
_____ Микола ПОТАПЕНКО

Запоріжжя

2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет *соціальної педагогіки і психології*
Кафедра *дизайну*
Рівень вищої освіти *перший (бакалаврський)*
Спеціальність *022 «Дизайн»*
Освітньо-професійна програма *«Графічний дизайн»*

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри дизайну
_____ Ганна ЧЕМЕРИС
«_____» _____20__ року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Галушко Юлія Іванівна

1. Тема роботи: *Розробка артбуку про українців «Малюнки незламності»*
науковий керівник роботи *к.пед.н., доц. Брянцева Г. В.* затверджені наказом ЗНУ *№1779-с від 08.12.25*
2. Строк подання студентом роботи*:08.06.2026*
3. Вихідні дані до роботи: *Фотофіксація та документальні світлини подій російсько-української війни.*
4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що належить розробити):*Теоретичні та методологічні основи артбуку, Сучасний стан та соціокультурний потенціал артбуків в україні, Практична розробка артбуку «МАЛЮНКИ НЕЗЛАМНОСТІ».*
5. Перелік графічного матеріалу: *презентація, демонстраційна графіка, оригінал-макет артбуку, електронна копія артбуку.*
6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали консультанта	Дата, підпис	
		Надано	Отримано

7. Дата видачі завдання: 30.11.2025

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1	**Затвердження теми та початок розробки.** *Оформлення документів, перші ескізи.*	*02.10.2025*	
2	**Дослідження артбуку як поліграфічної продукції та візуального явища.** *Наповнення підрозділів 1.1–1.3.*	*15.10.2025 – 20.12.2025*	
3	**Апробація.** *Написання та подання тез на конференцію.*	*15.11.2025*	
4	**Аналіз аналогів та внесення в пояснювальну записку**. *Опис аналогів у підрозділі 1.3.*	*10.01.2026 – 20.02.2026*	
5	**Фіналізація артбуку + опис процесу створення в пояснювальній записці**. *Доробка макету.*	*01.03.2026 – 25.04.2026*	
6	**Передзахист.** *Отримання зауважень і допуску.*	*14.05.2026*	
7	**Усунення зауважень після передзахисту, чистове оформлення.** *Фінальне редагування тексту й макету.*	*14.05.2026 – 28.05.2026*	
8	**Проходження нормоконтролю + отримання довідки про антиплагіат.** *Перевірка на кафедрі.*	*29.05.2026*	
9	**Отримання рецензії, підготовка анотації, відгуку, друк, збір пакету.** *Друк, підписання, здача на кафедру, репозитарій.*	*05.06.2026 – 10.06.2026*	
10	**Захист кваліфікаційної роботи на засіданні ЕК.**	*17.06.2026 – 19.06.2026*	

Студент _____ *Юлія ГАЛУШКО*

(підпис) (прізвище та ініціали)

Науковий керівник роботи _____ *Ганна БРЯНЦЕВА*

(підпис) (прізвище та ініціали)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ *Ганна ЧЕМЕРИС*

(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Галушко Ю. І. Розробка артбуку про українців «Малюнки незламності» : кваліфікаційна робота бакалавра спеціальності 022 «Дизайн» освітньо-професійної програми «Графічний дизайн» / наук. керівник, к.пед.н., доц. Г. В. Брянцева. Запоріжжя : ЗНУ, 2026. 101 с.

UA : Робота викладена на 101 сторінках друкованого тексту. Перелік посилань включає 50 джерел. Об’єкт дослідження: дизайн артбуку як сучасна форма візуального мистецтва та засіб художньої комунікації. Предмет дослідження: художньо-стилістичні, композиційні та кольорові особливості створення емоційного наративу в артбуці на тему війни та незламності. Мета дослідження: розробка та художнє оформлення авторського артбука, присвяченого темі війни, пам’яті та незламності українського народу. В роботі викладені особливості створення артбуків, процес розробки концепції та практична реалізація авторського артбука.

Ключові слова: артбук, розробка, ілюстрація, графічний дизайн, верстка, композиція, незламність, війна, емоційний наратив, авторський проєкт.

Galushko Y. I. Development of the Artbook "Drawings of Resilience" About Ukrainians : Bachelor’s thesis, speciality 022 "Design", Educational and Professional Program "Graphic Design" / Sci. adv. PhD, assoc. prof. H. V. Briantseva. Zaporizhzhia : ZNU, 2026. 101 p.

EN : The work is presented on 101 pages of printed text. The list of links includes 46 sources. Object of research: artbook design as a contemporary form of visual art and a means of artistic communication. Subject of research: artistic, stylistic, compositional, and coloristic features of creating an emotional narrative in an artbook on the theme of war and resilience. The purpose of the study: development and artistic design of an original art book dedicated to the themes of war, remembrance, and the resilience of the Ukrainian people. This paper discusses the specifics of creating art books, the concept development process, and the practical implementation of an original art book.

Key words: artbook, development, illustration, graphic design, layout, composition, resilience, war, emotional narrative, artist's project.

Апробація кваліфікаційної роботи:

1. Галушко Ю. Емоційно-символічний наратив у цифровому артбуці на тему війни: роль стилізації та кольору. *Design, Visual Art & Creativity: Modern Trends and Technologies : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції,* 12 грудня 2025 р. Запорізький національний університет. Запоріжжя : Том №1, С. 68-93. DOI: 10.5281/zenodo.17932393
2. Галушко Ю., Брянцева Г. Особливості розробки сучасних артбуків: від концепції до фінального макету. *Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2026»* ЗНУ, 2026. **(До друку)**

ЗМІСТ

ВСТУП 6

РОЗДІЛ І ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АРТБУКУ..... 9

1.1 Визначення поняття «артбук»: функції, особливості та класифікація..... 9

1.2 Історичний розвиток артбуків: ключові етапи в світовій та українській практиці..... 19

1.3 Візуально-стилістичний аналіз творчих аналогів..... 25

1.4 Особливості розробки сучасних артбуків: від концепції до фінального макету.....42

РОЗДІЛ ІІ СУЧАСНИЙ СТАН ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АРТБУКІВ В УКРАЇНІ..... 47

2.1 Тенденції та виклики ринку артбуків у поствоєнний період.....47

2.2 Перспективи розвитку артбуків як інструменту збереження культурної спадщини.....53

2.3. Світовий досвід та розвиток артбуків у міжнародному контексті.....56

РОЗДІЛ ІІІ ПРАКТИЧНА РОЗРОБКА АРТБУКУ «МАЛЮНКИ НЕЗЛАМНОСТІ»..... 60

3.1 Формування концепції проєкту: вибір теми, структура та ідейне наповнення..... 60

3.2 Обґрунтування вибору програмного забезпечення та інструментів створення.....62

3.3 Технологічний процес створення ілюстрацій: ескізи та деталізація.....64

3.4 Опис результатів: характеристика фінального варіанту артбуку..... 73

ВИСНОВКИ 79

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 81

ДОДАТОК А..... 86

ДОДАТОК Б..... 97

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасному візуальному мистецтві артбук еволюціонував із простої збірки ілюстрацій у повноцінний інструмент інтерактивного сторітелінгу. В епоху тотальної цифровізації та інформаційного перенасичення глядач прагне нових способів рефлексії, що поєднують витонченість, емоційну глибину та тактильний досвід. Книга поступово перетворюється на самоцінний мистецький об’єкт, здатний відображати ментальний стан суспільства. В умовах криз і соціальних зрушень артбуки стають майданчиками для візуальної фіксації історії, виконуючи функцію «культурного архіватора». Завдяки мові метафор та символів вони дають змогу артикулювати складні переживання, виходячи за межі вербального висловлювання, що робить цей формат важливим елементом арт терапії та масової комунікації. Сьогодні артбуки є визначальним засобом збереження візуальної пам’яті та висвітлення актуальних соціокультурних тем.

Для України тема незламності стала ключовим наративом сучасного культурного коду. Візуалізація досвіду боротьби, стійкості та надії засобами авторської ілюстрації потребує особливого стилістичного та колористичного підходу. Попри велику кількість графічних творів про війну, існує потреба в цілісному, концептуально продуманому артбуці, який не лише фіксував би події, а й формував потужний емоційно-символічний вплив. Саме тому розробка авторського проєкту, що поєднує художню експресію з професійним дизайном видання, є вкрай важливою для розвитку сучасної української візуальної культури.

З огляду на сучасні тенденції графічного дизайну та потребу в якісній візуалізації національних наративів, тема нашого дослідження «Малюнки незламності: розробка авторського артбуку» є надзвичайно актуальною.

Актуальність і теоретична значущість проектної проблеми дозволяє нам визначити предмет, об’єкт та завдання дослідження.

Об'єкт дослідження — дизайн артбуку як сучасна форма візуального мистецтва та засіб художньої комунікації.

Предмет дослідження — художньо-стилістичні, композиційні та кольорові особливості створення емоційного наративу в артбуці на тему війни та незламності.

Мета роботи розробка та художнє оформлення авторського артбука, присвяченого темі війни, пам’яті та незламності українського народу.

Виходячи з формулювання об’єкту, предмету та мети дослідження необхідно виконати наступні **завдання**:

1. Проаналізувати теоретичні основи виникнення та розвитку артбуків у світовому та вітчизняному контексті;
2. Дослідити сучасний стан українського ринку артбуків та виявити ключові тенденції у висвітленні актуальних суспільних тем;
3. Аналізувати досвід створення аналогічних проєктів для визначення ефективних візуально-комунікативних стратегій;
4. Обґрунтувати вибір художніх технік, інструментарію та програмного забезпечення для реалізації проєкту;
5. Розробити концепцію, серію ілюстрацій та здійснити верстку фінального макету артбуку «Малюнки незламності».

Апробація результатів дослідження здійснювалась шляхом публікації тез доповідей: «Емоційно-символічний наратив у цифровому артбуці на тему війни: роль стилізації та кольору» у матеріалах IV Міжнародної науково-практичної конференції «Design, Visual Art & Creativity: Modern Trends and Technologies» (12 грудня 2025 р., м. Запоріжжя) та «Особливості розробки сучасних артбуків: від концепції до фінального макету» у збірнику наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2026» (20–24 квітня 2026 р., м. Запоріжжя).

Структура пояснювальної записки. Пояснювальна записка складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних літературних джерел і додатків. Обсяг кваліфікаційної роботи становить 101 сторінок, 35 ілюстрацій, 50 — літературні джерела. Обсяг основної частини кваліфікаційної роботи становить 72 сторінки. За темою роботи опубліковано 2 тези доповіді на конференції.

РОЗДІЛ І
ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АРТБУКУ

1.1. Визначення поняття «артбук»: функції, особливості та класифікація

Сучасний візуальний простір характеризується активним пошуком нових форм синтезу тексту та зображення. Одним із найбільш репрезентативних явищ у цьому контексті є артбук (від англ. *artbook* — колекція зображень та ілюстрацій, зібрана у вигляді альбому під однією обкладинкою) [1]. Попри широке вживання цього терміна, його формула залишається багатогранною, оскільки він перебуває на перетині поліграфічного дизайну, образотворчого мистецтва та видавничої справи.

Розвиток цифрового інструментарію та активність незалежних видавничих платформ створюють сприятливе підґрунтя для самореалізації авторів, суттєво розширюючи коло поціновувачів таких видань. У контексті новітньої візуальної культури артбук остаточно трансформується з класичного джерела знань у самостійний мистецький об'єкт. Це не просто специфічний формат чи жанрова категорія — це повноцінна авторська книга, у якій візуальна мова диктує саму концепцію та логіку її презентації. У цьому процесі ключового значення набувають не стільки окремі ілюстрації чи текстові блоки, скільки внутрішній ритм сторінок, продумані паузи в розгортах та безпосередній тактильний досвід взаємодії з книгою. Дизайнер тут перебирає на себе роль повноцінного автора, він не просто візуалізує готову ідею, а конструює власний наратив, залучаючи глядача до інтимного та глибокого діалогу [2, с. 585]. Цей діалог реалізується через ретельне проєктування внутрішньої архітектоніки видання, де кожен елемент працює на розкриття головної концепції.

Сучасний артбук — це не просто традиційна книга з репродукціями творів мистецтва, а сам об’єкт, що є мистецьким витвором у незвичному

форматі. Використання оригінальних матеріалів, нестандартні підходи до їх обробки та оформлення — ось ключові ознаки, що надають артбуку цінності. Такий формат дає змогу авторам виходити за межі усталених видавничих норм, експериментувати з конструктивними рішеннями та технологіями роботи з контентом. Створення артбука не обмежується стандартами документознавства чи видавничої справи, це креативний простір, що демонструє професійний рівень автора [3, с. 8].

Структура артбука відіграє ключову роль у його сприйнятті. Вона може бути вибудована хронологічно, показуючи поступову еволюцію техніки чи зміну настроїв автора з часом. Водночас можливе і тематичне групування, де матеріал організується за образами, кольоровою гамою або концептуальними серіями. Деякі автори навмисно структурують сторінки на основі контрасту чи ритму, чергуючи яскраві, насичені композиції зі стриманими, спокійними кадрами. Це допомагає утримувати увагу читача та створювати гармонійне загальне враження. Як додаткові елементи артбуки часто включають фотографії робочого простору автора, його особисті нотатки, уривки зі щоденників чи копії сторінок блокнотів. Такі деталі додають виданню душевності та дозволяють читачу відчути наближеність до творчого процесу митця. У деяких виданнях можна побачити текстури, випадкові плями фарби, шматочки паперу чи колажі, які додають арткнизі унікальності й особливого характеру [4, с. 13–14]. Саме ця «крафтовість» та увага до дрібниць перетворюють книгу на персоналізований архів емоцій, що особливо важливо для розкриття тем, пов’язаних із внутрішньою стійкістю та національною ідентичністю.

Артбуки, або книги художника, представляють собою унікальні видання, у яких поєднуються мистецтво та література, утворюючи гармонійний синтез образного та текстового контенту. Вони виходять поза межі звичних інформаційних джерел, перетворюючись на самостійні художні твори, що демонструють індивідуальний творчий підхід автора [4, с. 12].

Ключові особливості артбуків:

- Візуальна насиченість: акцент на ілюстраціях, фотографіях та графічних елементах, що часто домінують над текстовим матеріалом.
- Концептуальність: єдність видання, що ґрунтується на одній центральній ідеї чи тематиці.
- Експериментальність форми: використання нестандартних форматів, різноманітних матеріалів і унікальних прийомів друку та обробки.
- Обмежений тираж: здебільшого створення в малих кількостях або навіть виготовлення єдиного екземпляра [5, с. 11].

Окрім естетичної та художньої цінності, артбук виконує низку специфічних функцій, що визначають його роль у системі. Передусім, це комунікативно-трансляційна функція, яка забезпечує пряму передачу авторських рефлексій глядачеві без посередництва складних текстових конструкцій. Не менш важливою є документально-архівна функція: артбук здатен фіксувати не лише події, а й час, консервуючи емоційні стани та візуальні коди певної епохи чи соціальної ситуації.

У межах сучасного медіапростору артбук також набуває терапевтичного та рефлексивного значення, стаючи для автора способом опрацювання травматичного досвіду, а для аудиторії інструментом емпатії та співпереживання. Таке функціональне розмаїття зумовлює появу різних видів видань, що вимагає їхньої детальної систематизації. Через багатогранність цього явища та стрімкий розвиток цифрових технологій, у сучасному дизайні виникає потреба у чіткому розмежуванні артбуків за їхнім цільовим призначенням та способом створення.

Розуміння функціональних особливостей видання дозволяє перейти до більш детального аналізу існуючої класифікації артбуків, яка базується на специфіці контенту, техніці виконання та рівні залучення аудиторії до візуальної оповіді.

У сучасному мистецтвознавстві та дизайні за змістовим наповненням артбуки поділяють на:

- концепт-артбук;

- артбук за мотивами фільмів або ігор;
- артбук з анімаційних фільмів;
- художній артбук;
- колекційний артбук.

Концепт-артбук — це різновид видання, що об’єднує зібрання концептуальних ескізів, ілюстрацій та дизайнерських рішень, розроблених у межах виробництва фільмів, відеоігор, анімації, коміксів та інших креативних проєктів [6, с. 16]. Таке видання слугує ключовим інструментом взаємодії між учасниками творчої групи: художниками, дизайнерами та режисерами (*див. рис. 1.1*).

Артбук включає детальні візуалізації персонажів, середовища, технологій, представників фауни та інших елементів. Відповідно до художнього концепту та стилістики проєкту, ілюстрації можуть бути як кольоровими, так і чорно-білими. Вони слугують для уточнення ідей і встановлення чітких візуальних орієнтирів на наступних етапах роботи [6, с. 17].

Рисунок 1.1 – Розгорт концепт-артбуку «The Art of the The Last of Us Part II»

Аналізуючи приклад, можна помітити характерну для сучасного дизайну роботу з «білим простором». Авторське рішення тут базується на принципі візуальної ієрархії: ілюстрації займають домінантну позицію, тоді як допоміжні елементи та текстові коментарі виступають контекстним доповненням. Такий

підхід дозволяє глядачеві не просто споглядати фінальний результат, а стати свідком творчого пошуку, занурюючись у внутрішній світ розробників. У контексті дослідження це підтверджує, що концепт-артбук є не лише збіркою зображень, а продуманою системою візуальних акцентів, де кожен розворот має свою внутрішню ритміку.

Артбуки за мотивами фільмів або ігор складають окрему масштабну категорію видань, що акумулюють у собі весь масив художніх напрацювань, створених у межах конкретного медіа-проєкту. На відміну від концепт-артбуків, які фокусуються на самому процесі розробки, цей тип видань спрямований на цілісну презентацію візуального всесвіту. Вони містять не лише фінальні ілюстрації персонажів та ключових локацій, а й атмосферні зображення (key art), що задають загальний настрій, колірну гаму та емоційний тон твору *(див. рис. 1.2)*.

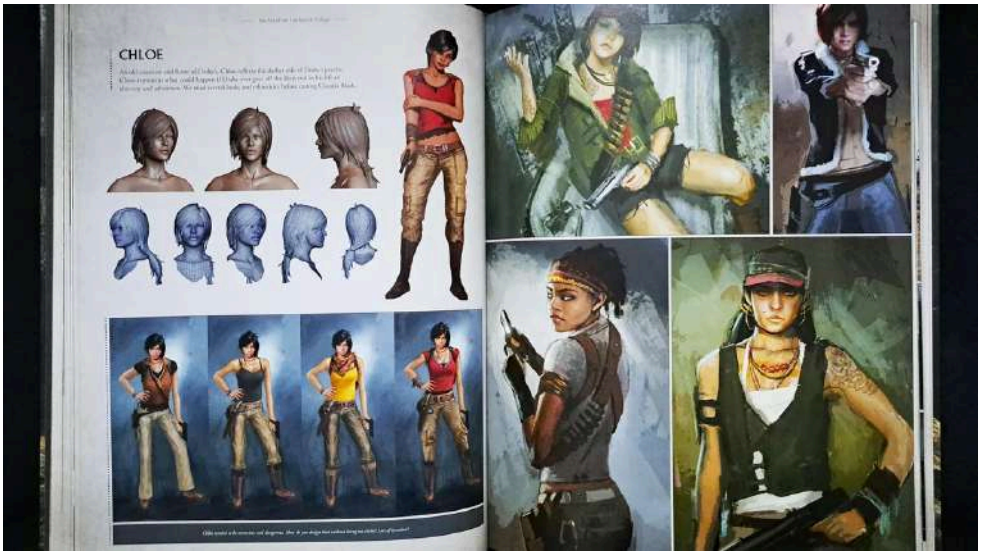

Рисунок 1.2 – Розгорт артбуку до відеогри «Uncharted»

Подібні видання зазвичай презентують синхронно з релізом основного проєкту або згодом як розширене змістове доповнення. Вони забезпечують аудиторії можливість повного занурення в художній всесвіт стрічки чи відеогри, детально висвітлюючи етапи формування візуальної концепції та особливості творчого пошуку. Крім того, завдяки включенню ексклюзивних ілюстрацій, такі

артбуки набувають статусу цінних колекційних артефактів для шанувальників, що поєднують у собі функцію документації процесу та самостійного мистецького об'єкта [6, с. 18].

З погляду графічного дизайну, артбуки за мотивами фільмів або ігор виконують функцію візуального архіву, що систематизує естетичні коди проєкту в цілісний друкований продукт. Для професійної спільноти такі видання стають важливим інструментом аналізу актуальних трендів у цифровій ілюстрації, тривимірному моделюванні та концепт-дизайні. На прикладі таких артбуків, ми бачимо, як видавець використовує класичні прийоми книжкової верстки для презентації динамічного ігрового контенту, перетворюючи цифрові активи на матеріальний об’єкт мистецтва.

Спеціалізовані анімаційні артбуки зосереджені на процесі створення мультфільмів чи серіалів. Їхня мета полягає не лише у збереженні творчого спадку проєкту, а й у тому, щоб продемонструвати глядачеві кропітку роботу, що стоїть за створенням кожного кадру (*див. рис. 1.3*). На відміну від звичайних ілюстративних альбомів, анімаційні артбуки слугують виконують роль своєрідного документального джерела, де зібрані концепт-арти, дизайн персонажів, фони, розкадровки, палітри кольорів, експресивні таблиці, стилістичні референси та ескізи [4, с. 19].

Рисунок 1.3 – Розгорт анімаційного артбуку «League of Legends – The Art of the Series»

Артбук «League of Legends – The Art of the Series» є офіційним візуальним супроводом до анімаційного серіалу «Arcane» від Riot Games та студії Fortiche Production.

Такі книги зазвичай створюються у співпраці з художниками, режисерами, дизайнерами персонажів та арт-директорами, що забезпечує глибокий і достовірний погляд на внутрішню «кухню» студії. У вступах до таких артбуків часто можна знайти пояснення щодо візуальної стилістики, символізму, історичного або культурного контексту, на які спиралася команда. Багато артбуків містять розгорнуті інтерв'ю з ключовими учасниками проєкту.

Особливе місце в системі сучасних візуальних видань посідає художній (авторський) артбук, який ми розглядаємо як мистецький об'єкт та форму персонального висловлювання митця. На відміну від комерційних видань, що обслуговують індустрію кіно чи ігор, авторський артбук є втіленням «власного Я» художника. Це цілісний візуальний простір, де кожна сторінка, панорама чи фотографія підпорядковані єдиній внутрішній логіці автора. У таких виданнях дизайнер виступає одночасно і як творець контенту, і як архітектор книги, самостійно вибудовуючи ритм, композицію та тактильні відчуття від видання.

Суть авторського артбуку полягає у його здатності трансформувати суб'єктивний досвід емоції, рефлексії, начерки чи закінчені твори — у матеріальну форму. Це видання, яке створюється від імені однієї особи та не обмежене видавничими стандартами, що дозволяє використовувати експериментальну верстку, нелінійні панорами та авторські ілюстрації як основний засіб комунікації з глядачем. Такий підхід перетворює артбук із простого альбому малюнків на повноцінне мистецьке висловлювання.

Яскравим прикладом такої персоналізації є творчість художниці Лаури Девідсон. Її колекція артбуків *(див. рис. 1.4)* під назвою «Inspired by books» стала маніфестом любові до книги як до фізичного об'єкта. Кожна художня книга в її колекції унікальна, усі ілюстрації намальовані від руки. Особливістю авторського підходу є акцент на тактильності: титульні сторінки та обкладинки

часто виготовляються з тканини, що створює ефект «домашнього», інтимного об'єкта, який приємно тримати в руках [7].

Рисунок 1.4 – Артбук «Inspired by books» Лаура Девідсон

У межах цього проєкту художниця створює мініатюрні видання, що імітують вигляд справжньої приватної бібліотеки. Технічний арсенал авторки включає ліногравюру, високий друк та ручне розфарбовування аквареллю, що додає зображенням особливої графічної глибини. Концептуально проєкт Девідсон базується на ідеї рефлексії над прочитаним: кожна книга в її «полиці» — це візуальна відповідь на інший літературний твір або подію, що ілюструє фіксацію тривалого творчого пошуку митця.

Іншу концептуальну модель авторського видання демонструє художниця М. Джордан Тірні. Її проєкт під назвою «She keeps her secrets in an amber jar so the light won’t fade them» (Вона зберігає свої секрети в бурштиновій банці, щоб світло не знебарвило їх) базується на філософському осмисленні книги як інструменту збереження та передачі інформації *(див. рис. 1.5)*. Тірні розглядає артбук не просто як збірку зображень, а як метафоричне «сховище» для ідей та спогадів, де візуальна форма безпосередньо взаємодіє з концепцією пам’яті [8].

Рисунок 1.5 – Артбук «She keeps her secrets in an amber jar so the light won’t fade them» М. Джордан Тірні

У цьому проєкті художниця використовує особливі конструктивні рішення: сторінки мають різну прозорість та нашарування, що створює ефект поступового розкриття «таємниці» під час перегортання. Використання колажних технік та включення напівпрозорих матеріалів дозволяє автору грати зі світлом і тінню, що візуально підкріплює назву роботи [8]. Такий артбук стає прикладом того, як авторське «Я» втілюється у складну інтерактивну структуру, де глядач стає не просто спостерігачем, а дослідником, що розгадує зміст через фізичну взаємодію з книгою.

Колекційний артбук - це особливий вид видання, створений для демонстрації еволюції певного продукту, бренду чи проєкту. Такі книги документують історію та розвиток об’єкта, даруючи шанувальникам можливість глибше зануритися в процес його створення та творчого пошуку.

Ці видання часто містять неопубліковані раніше матеріали. Вони демонструють етапи створення продукту або бренду. Це можуть бути концепт-арт, макети, дизайни персонажів та ескізи. Ці елементи вказують на еволюцію ідеї від її початкової стадії до фінальної версії. Такі матеріали надають унікальні відомості про творчий процес. Вони дозволяють побачити *(див. рис. 1.6)*, як концепція змінювалася та розвивалася з часом. Збірки колекційного видання нерідко містять розгорнуті коментарі й інтерв'ю з митцями, розробниками або командою, що працювала над проєктом. Цей

допоміжний матеріал допомагає глибше зрозуміти первісний задум, концепції та стратегії, що сформували кінцевий продукт або бренд. У цих текстах творці діляться досвідом подолання робочих викликів. Вони обґрунтовують прийняті технічні рішення та розкривають вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на фінальний результат. Такі коментарі слугують підтвердженням творчого шляху. Вони перетворюють книгу на визначний артефакт, створюючи візуальну міфологію проєкту через особистий діалог із творцями [9, с. 26–27].

Рисунок 1.6 – Розгорт колекційного артбуку «Stranger Things: Worlds Turned Upside Down»

«Stranger Things: Worlds Turned Upside Down» це колекційне видання, яке стилізоване під стару, пошарпану книгу 80-х років. Всередині є вкладена карта містечка Гокінс та навіть «секретна» частина, яку потрібно переглядати в дзеркалі або під певним кутом.

Артбуки зараз займають високе місце серед видань, стаючи унікальним міксом візуального арту, хроніки створення топових тайтлів та якісної поліграфії. Вони поєднують у собі мистецтво, історію розробки улюблених івентів і крутий друк, що дає змогу максимально зануритися у всесвіт кіно, ігор, коміксів чи аніме [10].

Підсумовуючи аналіз теоретичних основ і класифікації артбуків, можна сказати, що це явище пройшло шлях від звичайного ілюстративного альбому до складного багатофункціонального об’єкта візуальної культури. Сьогодні цінність артбуку полягає не лише в тому, що він зберігає візуальний матеріал, а й у тому, що сам виступає як окремий мистецький вислів.

Отже, спільною рисою для всіх видів артбуків є відхід від традиційних стандартів книговидання на користь експериментальної форми та цілісної концепції. Крім того, у сучасному дизайні артбук стає унікальним простором для професійної реалізації автора, де візуальна мова, ритм розгортів і фізичні властивості матеріалів відіграють ключову роль у створенні художнього наративу. Таке розуміння типів і функцій артбуків формує необхідну основу для подальшої розробки власного авторського видання, у якому теоретичні напрацювання можуть бути реалізовані на практиці.

1.2. Історичний розвиток артбуків: ключові етапи в світовій та українській практиці

Коли ми дивимося на сучасний артбук, то бачимо не просто книжку з картинками, а справжню «сповідь» художника, втілену в папері, тканині чи особливому дизайні. Це простір, де автор може бути собою, не зважаючи на жодні правила видавництв, і напряму говорити з глядачем через кольори, ритм сторінок та навіть тактильні відчуття. Але щоб зрозуміти, чому сьогодні артбук став таким важливим засобом самовираження та архівом «емоцій», варто подивитися, з чого все починалося. Адже історія книги як мистецтва набагато давніша, ніж здається на перший погляд, і починається вона з того моменту, коли люди вирішили, що зовнішній вигляд сторінки так само важливий, як і слова на ній.

Артбук має серйозний історичний бекграунд, що бере початок у традиціях ілюмінованих рукописів, стародруків та інших ілюстрованих видань. Тож,

сучасний артбук виступає апгрейдом багатовікових традицій, які перейшли у нові візуальні формати під впливом технологічних та культурних практик [11].

Праобразами артбуків можна вважати рукописні книги, створені з використанням первісних типів письма, наприклад, зразки «вузликового» письма (кіпу), «черепашкового» (вампум) тощо, певною мірою артбуками були стародруки: альдини, «Апостол» Івана Федорова, «Прогностична оцінка поточного 1483 року» Юрія Дрогобича та ін. Характер їх творення передбачав індивідуальне осмислення форми, вибір матеріалів і засобів втілення текстів. Експериментаторство було звичною практикою, в результаті чого кожна книга поставала оригінальним, нестандартним, часто унікальним витвором одночасно мистецтва й видавничої справи. Митцям наступних епох були вже доступні більш технологічні засоби творення й організування контенту артбуків [12]. Ці приклади доводять, що на самому початку свого шляху книга не була конвеєрним виробом. Кожен примірник, від вузликового письма до перших друкованих видань Юрія Дрогобича, мав свою "душу", адже майстер особисто підбирав матеріали та вибудовував ритм сторінок.

По суті, ми бачимо, що давні майстри працювали як сучасні дизайнери-автори: вони не просто копіювали текст, а створювали візуальний світ, де форма була так само важливою, як і зміст. З часом, коли друкарство стало масовим, ця індивідуальність дещо розмилася, але ідея книги як унікального мистецького об’єкта нікуди не зникла. Вона просто чекала на новий технологічний поштовх. Наступний важливий етап стався тоді, коли митці свідомо відмовилися від стандартів, щоб повернути книзі її авторське обличчя.

Відліком появи авангардних книг традиційно вважають творчість англійського поета, художника і гравера Вільяма Блейка (1757–1827). Він запропонував новаторські для свого часу ідеї, прагнучи досягти ідеального співвідношення матеріально-просторових характеристик книги та її текстового, ілюстративного наповнення [12].

Справжній розквіт книги як автономного художнього об'єкта відбувся наприкінці XIX — на початку XX століття у Франції з появою феномену «Livre

d’artiste» (книга художника). Відома під цілою низкою термінів: арткнига, артбук, мистецька книга, книга митця і т. д. незвичайна за формою і змістом, поєднанням графічного і текстуального проекти. До «книг художника» вдається чимало авторів, щоб повною мірою втілити свої ідеї; їхня поява свідчить про зацікавлення як із боку творців, так і з боку читачів. Тому виникає потреба хоча б загально на цьому етапі окреслити основні підходи у підготовці таких видань [13] .

Амбіційні видавці, такі як Амбруаз Воллар, почали залучати до оформлення видань найвидатніших художників того часу: Анрі Матісса, Пабло Пікассо, Марка Шагала. У цих виданнях ілюстрація вже не була «служницею» тексту, вона ставала рівноправним, а іноді й домінантним елементом. Книга перетворилася на портфоліо митця, в якій кожен аркуш був оригінальним графічним твором.

Український внесок у цей період є надзвичайно вагомим і часто недооціненим. На початку ХХ століття українські митці-футуристи, такі як Василь Єрмилов, Давид Бурлюк та Михайль Семенко, створювали унікальні видання, що базувалися на принципах конструктивізму. Їхні роботи вирізнялися динамічною типографікою, використанням простих геометричних форм та акцентом на фактурі матеріалів. Саме Василь Єрмилов, якого дослідники видання «Huxley» характеризують як одного з головних конструкторів українського авангарду 1920-х років, запропонував революційний для свого часу підхід, розглядаючи книгу як цілісний архітектурний об’єкт. Єрмилов майстерно поєднував шрифтові композиції з геометричними формами, створюючи динамічний візуальний ритм, який ми сьогодні називаємо прототипом сучасного графічного дизайну [14].

Рисунок 1.7 – Робота Василя Єрмилова «Трактор»

Використання мінімалістичної колірної гами та акцент на фактурі паперу в його роботах *(див. рис. 1.7)* підтверджують, що українська книга початку XX століття вже тоді прагнула до статусу самостійного арт-об’єкта, що безпосередньо вплинуло на розвиток сучасного авторського артбуку в Україні. Його ідеї щодо синтезу матеріалу та форми знаходять своє відображення у нинішніх дизайн-практиках, де тактильність видання стає невід’ємною частиною художнього наративу. Сучасні автори, звертаючись до досвіду авангардистів, переосмислюють роль вільного простору та геометричного лаконізму як засобів посилення емоційного впливу на глядача.

Як зазначають дослідники, українська авангардна книга стала фундаментом для формування сучасної школи графічного дизайну, заклавши принципи візуального синтезу, які ми використовуємо і сьогодні.

Важливою віхою в інституціоналізації та запровадженні поняття «артбук» стала діяльність американського художника Еда Рушея (нар. 1937 р.). Його книга «Двадцять шість бензоколонок» (Twenty-six Gasoline Stations), опублікована у 1963 році, стала культовим зразком, що докорінно змінив статус художнього видання. Книга складається з чорно-білих фотографій заправних

станцій, розташованих вздовж шосе між Лос-Анджелесом та Оклахома-Сіті [15].

Фотографії у виданні не завжди дотримуються лінійної послідовності — деякі знімки розташовані не за порядком, що створює специфічний ритм сприйняття *(див. рис. 1.7)*. На роботах можна побачити характерну «пуританську» верстку: зображення розміщені серед значних ділянок білого простору, а підписи максимально лаконічні та складаються лише з назви станції та її локації.

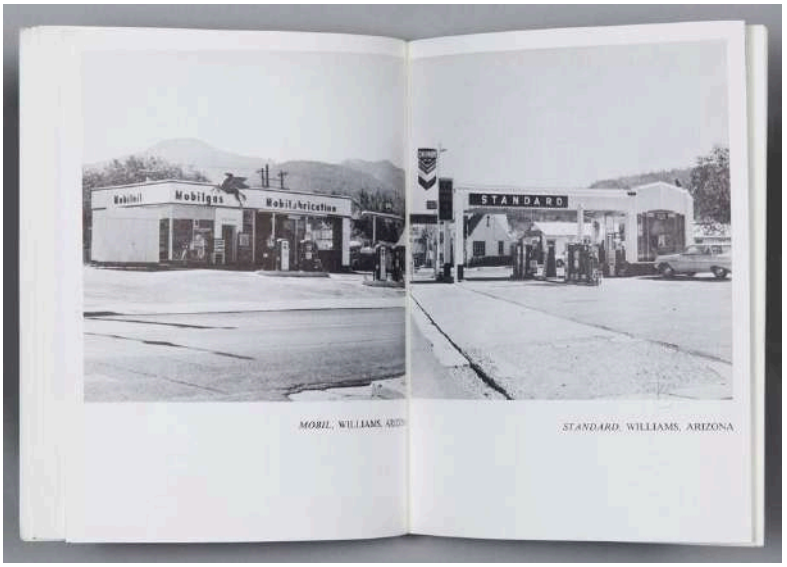

Рис. 1.8. – Розгорт третього видання книги Еда Рушея «Twenty-six Gasoline Stations»

Сам художник зазначав, що планування макета тривало місяцями, а форма книги змінювалася близько п'ятдесяти разів безпосередньо в друкарні, адже він прагнув досягти ефекту «незрозумілості», який би роззброював глядача [15].

Значення цього проєкту полягає в тому, що він фактично відмовляється від тодішніх уявлень про «високу» художню фотографію. Робота Рушея йде всупереч естетизованим канонам свого часу й натомість пропонує більш стриманий, майже технічний спосіб фіксації реальності.

Таким чином, на прикладі творчості Еда Рушея ми бачимо трансформацію книги з простого альбому в самодостатній концептуальний засіб. Його досвід контролю над дизайном, увага до «білого простору» та робота з послідовністю кадрів є методологічною базою для розробки авторських проєктів сьогодні.

Митці протягом віків активно присвячували себе друкарству та книготворенню, проте очевидно, що артбук — це феномен, який зародився та динамічно сформувався саме в межах XX сторіччя. Справді, можна довести, що книга художника виступає фундаментальною та визначальною формою творчості минулої епохи. Знову аналізуючи livre d'artiste, слід узагальнити все викладене раніше. Хоча ці видання не були цілком спроєктовані та реалізовані майстрами чи вільні від впливу споживчого ринку, саме вони започаткували концепт «артбук», який, власне, розвине спадщину праць Вільяма Блейка, і, під дією художніх рухів XX віку, з'явиться абсолютно новим автономним жанром, поступово вбираючи характерні ознаки, що визначають артбук у сучасному розумінні. Надалі, упродовж історії, під впливом авангардних шкіл XX століття, авторські книги набували всіляких доступних конфігурацій, масштабів та ідей, були присутні в кожному значному мистецькому напрямі XX віку, але не копіювали жоден із цих напрямів, а вибудовували власну стилістичну специфіку [16, с. 534].

Сьогодні ми є свідками чергового фундаментального зсуву в історії артбуку, переходу від фізичного верстата до цифрового полотна. Якщо для Еда Рушея чи Василя Єрмилова межею можливостей була друкарська машина та фізичні властивості фарби, то для сучасного автора робоче місце перемістилося в екран планшета.

Поява професійного програмного забезпечення (такого як Procreate, Adobe Photoshop чи Illustrator) та графічних планшетів докорінно змінила не лише швидкість створення артбуку, а й саму його природу. Тепер художник може імітувати будь-яку традиційну техніку від акварелі до олійного живопису при тому зберігаючи можливість нескінченного редагування. Це дає небачену раніше свободу експерименту: ми можемо миттєво змінювати композицію, грати з режимами накладання кольорів та шукати ідеальний візуальний ритм без ризику зіпсувати матеріал.

Цифровий формат також стер кордони у розповсюдженні. Артбук перестав бути лише паперовим об'єктом, який стоїть на полиці. Тепер це

динамічний інтерактивний продукт, який можна гортати на екрані смартфона, доповнювати анімацією чи посиланнями. Попри свою «цифрову природу», сучасний артбук не відмовляється від традицій. Навпаки, він прагне відтворити в цифровому середовищі ту саму тактильність, глибину фактур і увагу до деталей, які були характерні для робіт майстрів минулого.

1.3. Візуально-стилістичний аналіз аналогів

Перехід до практичної реалізації авторського артбуку «Малюнки незламності» потребує не лише глибокого історичного розуміння жанру, а й детального вивчення сучасного досвіду колег дизайнерів. Візуально-стилістичний аналіз аналогів є важливим етапом, адже він допомагає розкласти успішні проєкти на окремі складові, такі як: композиційні сітки, поєднання шрифтів та емоційний вплив кольорової гами. Це не про копіювання, а радше про критичне розуміння того, як візуальні засоби працюють разом із концептуальною ідеєю.

Сьогодні, коли візуального контенту дуже багато, створення артбуку потребує особливої уваги до його «візуальної мови». Аналоги варто розглядати не лише як приклади вдалого дизайну, а як складні системи комунікації.

У моєму дослідженні мене найбільше цікавлять роботи, що передають межові емоційні стани, де дизайн не просто оформлює сторінку, а стає частиною терапевтичного або документального процесу. Аналіз таких прикладів допомагає зрозуміти, які графічні прийоми — від різких контрастів до мінімалістичного «повітря» на розгортах — дозволяють глядачеві глибше відчути тему незламності та внутрішньої сили.

Окрему увагу в межах даного дослідження приділено аналізу артбуків та графічних серій, присвячених темі війни. Такий вибір зумовлений не лише тематичною близькістю до власного проєкту, а й специфікою візуальної мови, яка виникає в умовах граничного емоційного напруження. Воєнні артбуки є особливим жанром, в них естетика часто поступається місцем чесності, а кожен

графічний прийом (рваний штрих, обмежена палітра, фрагментарність композиції) слугує для передачі досвіду, який важко висловити словами. Вивчення того, як автори трансформують біль, страх та надію, дозволить виокремити найбільш ефективні методи взаємодії з глядачем.

Буде розглянуто, як за допомогою цифрової та традиційної графіки митці передають незламність духу, перетворюючи артбук на своєрідний меморіал і засіб збереження національної пам'яті.

Такий порівняльний аналіз допоможе сформувати чітку візуальну стратегію мого власного артбуку, уникнути типових композиційних помилок та знайти те унікальне поєднання технічних засобів, яке найкраще транслюватиме мій творчий задум.

Одним із найбільш значущих та доречних прикладів для дослідження став артбук «ВПО, Вдруге Переміщена Особа» [17]. Цей видавничий проєкт, реалізований студією seri/graf [18] та Марією Зіверт [19], є важливим джерелом для розуміння наративу та візуального оформлення чутливої теми. Артбук містить історії та комікси-інтерв'ю з п'ятьма людьми (*див. рис. 1.9*), які у 2014 році були вимушені стати внутрішньо переміщеними особами, шукаючи укриття від російської агресії, і у 2022 році знову опинилися в подібній ситуації, залишаючи за собою вже налагоджене життя. Головна ідея видання — розповісти історії людей, які є живими свідками того, що війна триває в Україні вже дванадцять років. Оскільки книга є двомовною, її головною метою є поширення цих історій насамперед міжнародній аудиторії.

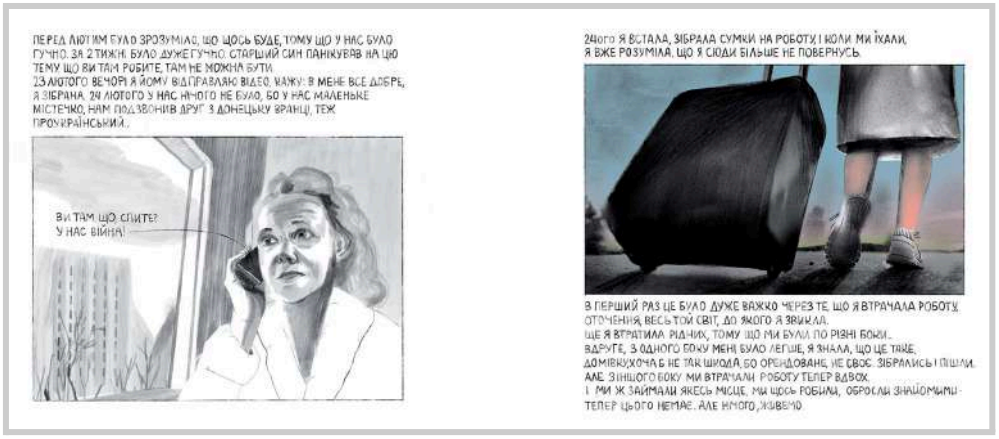

Рисунок 1.9 - Розгорт артбуку «ВПО, Вдруге Преміщена Особа»

Аналізуючи візуальну складову цього аналога, варто звернути увагу на вибір художньої мови. Автори проєкту використовують виразну графіку, яка базується на поєднанні документальної точності та художньої експресії. Формат «коміксу-інтерв'ю» дозволяє структурувати складний емоційний досвід героїв, перетворюючи розмову на динамічний візуальний ряд, де кожна деталь побуту стає символом втраченого чи віднайденого дому.

Технічне виконання проєкту заслуговує на окрему увагу: використання обмеженої, але насиченої колірної палітри допомагає виставити акценти на ключових моментах оповіді, не перевантажуючи при цьому сприйняття глядача. Важливою частиною верстки є взаємодія дизайну з двомовним текстом. Українська та англійська мови розміщені паралельно й працюють як повноцінний елемент композиції розгортів, що допомагає зберегти цілісність наративу для різних аудиторій. Символічність видання підсилюється увагою до, здавалося б, дрібних деталей — речей, спогадів, маршрутів, які разом формують ширшу картину людської незламності.

Для мого подальшого проєкту досвід студії seri/graf є важливим, особливо в роботі з реальними свідченнями та пошуку балансу між ілюстративністю й інформативністю. Використання подібних підходів дозволяє перетворити артбук на ефективний інструмент культурної дипломатії, який через візуальні образи передає світові складні внутрішні переживання українців.

Іншим важливим аналогом, що дозволив розширити розуміння різних підходів до документування військових подій через графіку, є ілюстрований артбук «Книга-мандрівка. Нескорені» [20]. Це видання фокусується на історії сміливості українського народу і створене для того, щоб відповісти на ключові питання про війну та її глобальний вплив. Видання використовує інфографічні та динамічно ілюстровані розгорти (*див. рис. 1.10*), що забезпечують високу інформативну щільність для подання 550 фактів про найкривавішу війну XXI століття. Цей аналог був обраний для вивчення прийомів графічної деталізації, використання ілюстрації як інструменту для структурованої подачі інформації та створення візуально насичених, але зрозумілих композицій.

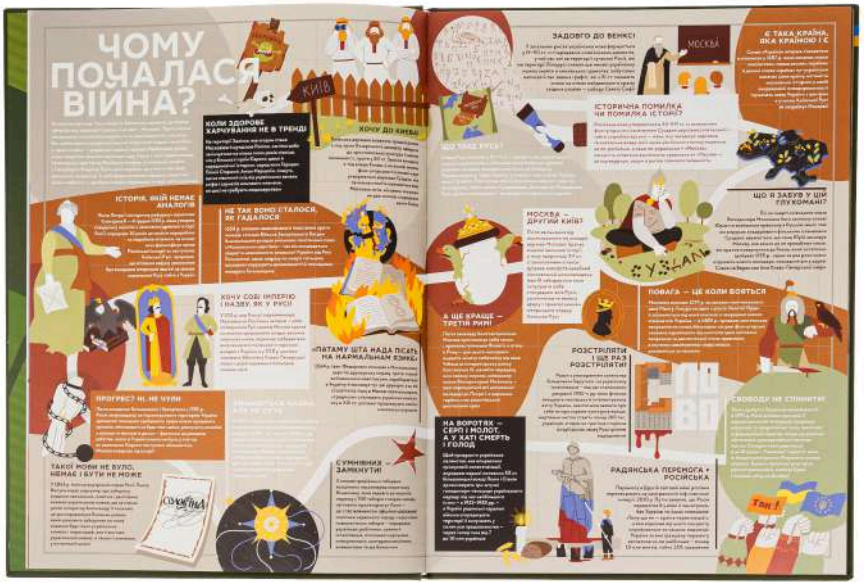

Рисунок 1.10 - Розгорт артбуку «Книга-мандрівка. Нескорені»

На відміну від камерного та інтимного підходу проєкту «ВПО», «Книга-мандрівка. Нескорені» демонструє масштабний, енциклопедичний підхід до візуалізації війни. Головною особливістю цього видання є використання стилістики «edutainment» (навчання через розвагу), що дозволяє говорити про надскладні та трагічні речі мовою сучасної графіки, зрозумілою як дорослим, так і підліткам.

Візуальна стратегія книги базується на принципі максимальної деталізації. Кожен розгорт — це окремий мікровсесвіт, де ілюстрація виконує роль навігатора. Митці використовують яскраві акцентні кольори та динамічні лінії, щоб спрямувати погляд глядача від одного факту до іншого, створюючи цілісну картину. Важливим для аналізу є те, як автори інтегрують реальні фотографії, карти бойових дій та символічні образи в єдину стилістику.

Для подальшого проєкту досвід «Книги-мандрівки» є важливим у плані побудови видання. Аналіз цього прикладу показує, як можна працювати з великою кількістю візуальної інформації, зберігаючи при цьому емоційний акцент. Таким чином, «Нескорені» можна розглядати як приклад того, як артбук

може поєднувати художній об’єкт і інформаційний документ, що фіксує як перемоги, так і виклики української нації.

Окрему увагу в пошуку було приділено книзі «24.02. Щоденник війни» [21], оскільки вона демонструє ефективну взаємодію тексту та мінімалістичної графіки. Це видання є невигаданим щоденником, що розповідає про компанію молодих людей, які опинилися посеред війни, про їхній страх, сумніви та спроби бути корисними країні. Незважаючи на те, що книга є здебільшого текстовою, вона містить доволі вдалі ілюстрації (*див. рис. 1.11*), які слугують потужним візуальним підсиленням наративу.

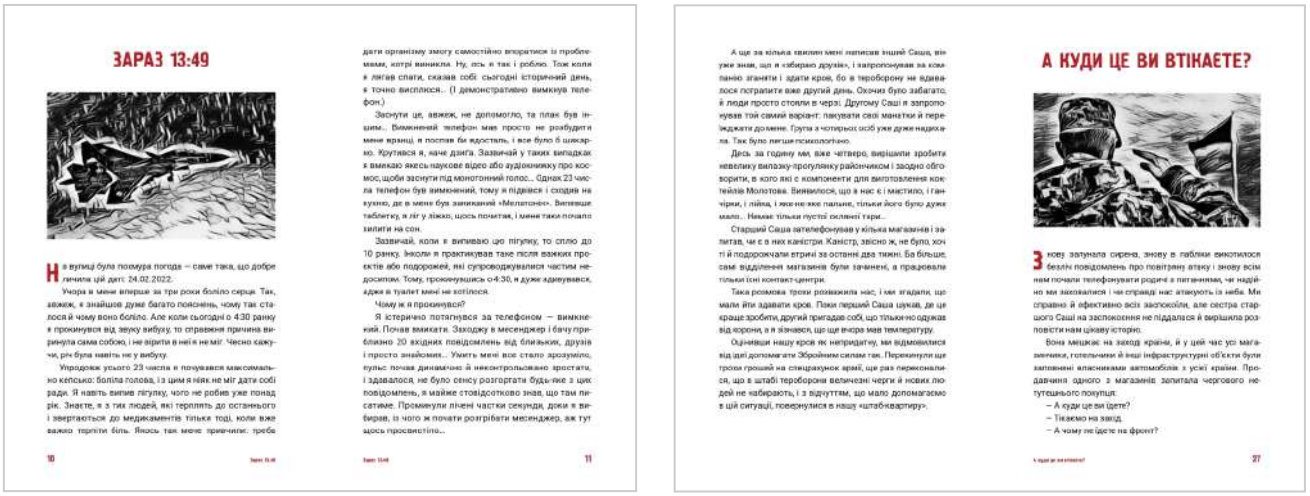

Рис. 1.11 - Розгорти книги «24.02. Щоденник війни»

Чорно-білі графічні роботи, що супроводжують текст, виконані у лаконічній манері, яка прямо підкреслює суть пережитого, поглиблюючи емоційне сприйняття читача. Використання саме монохромної гами дозволяє автору зосередитися на формі та символіці, не відволікаючи увагу на колірні акценти, що цілком відповідає суворій реальності воєнного часу. Ці ілюстрації часто побудовані на грі світла та тіні, що створює ефект документальної фіксації моменту.

Цей приклад показує, як навіть дуже прості графічні рішення можуть передавати сильний емоційний зміст і акцентувати увагу на ключових моментах тексту. У цьому контексті він особливо цікавий як приклад графічного

аскетизму, де одна виразна лінія або силует іноді працюють переконливіше за складну деталізацію. Цей спосіб візуальної мови формує більш тісний і особистий контакт із глядачем, роблячи артбук простором для спільного емоційного досвіду та роздумів.

Четвертий проаналізований аналог, альманах українського креативу «Telegraf. Креатив у війні» [22], став цінним для вивчення прийомів яскравої, візуально насиченої графіки. Видання є унікальним зразком дизайну, де сам макет стає носієм смислів. Хоча альманах містить чимало атрибутів війни (відмітки повітряних тривог, нумерація сторінок від 05:00 24 лютого), його ключова цінність полягає у високоякісних, яскравих ілюстраціях (*див. рис. 1.12*), які пронизані мінімалістичним духом України. Ці роботи демонструють, як через сміливу кольорову гаму та чисту композицію можна передати ідею незламності та креативної сили, уникаючи гнітючої палітри.

Рис. 1.12 - Розгорти артбуку «Telegraf. Креатив у війні»

Особливістю цього аналога є те, як він переосмислює роль дизайнера в часи кризи, перетворюючи візуальний хаос війни на структуроване мистецьке висловлювання. Видання фокусується на дизайні спротиву, в якому ілюстрація виступає не просто супроводом, а потужною зброєю інформаційного та культурного фронту. Для дослідження важливо розглянути технічне рішення відкритого корінця (швейцарської палітурки), що дозволяє книзі розкриватися на 180 градусів. Це забезпечує безперешкодне сприйняття панорамних

ілюстрацій, що часто займають цілий розворот, не втрачаючи важливих деталей у згині.

Кожна сторінка альманаху є експериментом з типографікою та акцентними кольорами, що створює ефект візуального вибуху. На прикладі цього видання ми вивчаємо прийоми «яскравого мінімалізму»: використання великих кольорових площин у поєднанні з лаконічними символічними образами. Це дозволяє транслювати силу та вітальність навіть через трагічний контент. Інтеграція символічних елементів (наприклад, графічне відтворення сигналів тривоги чи часових маркерів) безпосередньо в сітку макета є важливим методичним прийомом для пошуку художніх рішень власного артбуку. Даний аналог доводить, що візуальна мова незламності може бути не лише стриманою, а й енергійною, життєствердною та сучасною.

Також, значущим аналогом для дослідження обрано каталог «Український щоденник 2022-2023» [23] — видання, що вийшло в рамках багаторічного проєкту «А4, кулькова ручка» за ініціативи галереї «Карась». Цей проєкт унікальний тим, що всі 375 робіт від 81 художника, представлених у збірці, створені під час повномасштабного вторгнення звичайною кульковою ручкою на офісному папері формату А4. Таке свідоме обмеження в інструментарії стало ключовим фактором для вивчення прийомів графічної техніки, емоційної виразності та динаміки відображення почуттів під час війни.

Видання постає як повноцінний, великоформатний артжурнал, де графічні роботи доповнені серією тематичних есеїв. Оскільки митців не обмежували у стилях — у каталозі зустрічаються елементи супрематизму, сюрреалізму, абстракції, наїву та гіперреалізму, це видання дозволило проаналізувати, як універсальний інструмент передає глибоку технічну та емоційну правдивість пережитої реальності (*див. рис. 1.13*). «Український щоденник» демонструє, що навіть за відсутності професійних художніх матеріалів, мистецтво залишається потужним способом фіксації подій у режимі «тут і зараз»: від побутових аспектів повітряних тривог до глибоких екзистенційних пошуків людини, яка втратила дім.

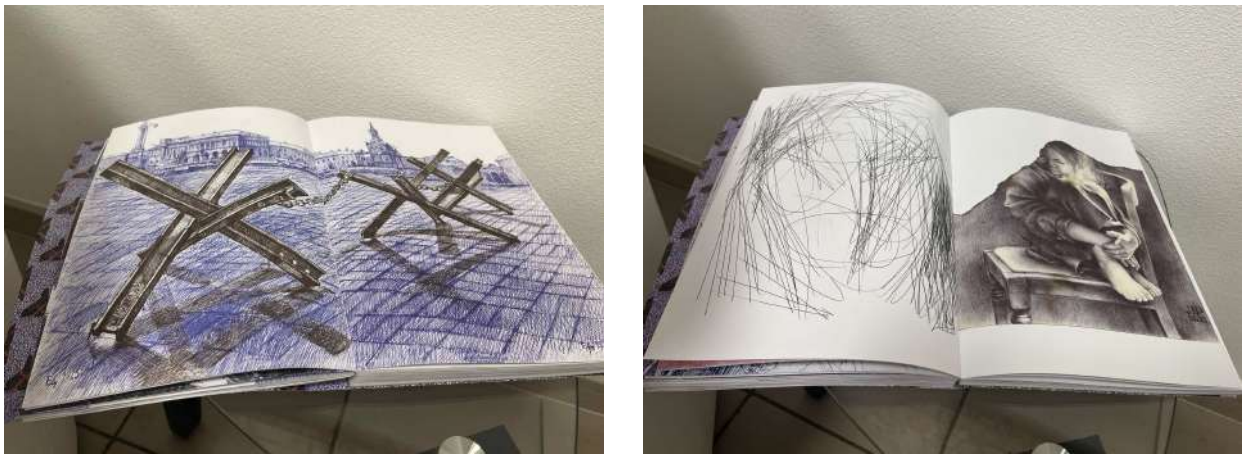

Рис. 1.13 - Розгорти каталогу «Український щоденник 2022-2023»

Для аналізу важливою є чесність та безкомпромісність видання: воно досліджує людину в різних психічних та фізичних станах, спричинених війною, включаючи реакції на окупацію Київщини, трагедію Маріуполя та підрив Каховської ГЕС. Саме завдяки чергуванню творів як відомих майстрів (Тіберія Сільваші, Антона Логова), так і початківців, каталог набуває особливого «живого» ритму, що є рідкістю для тематичних збірок. Він стає спільним візуальним хором, де кожен голос є суб'єктивним, але разом вони складають цілісну картину того, як війна стала частиною нашої ідентичності.

Це концентроване, подекуди тривожне мистецтво війни стало прямим орієнтиром для відображення внутрішніх станів людини у розворотах мого проєкту. Досвід каталогу є надзвичайно важливим, адже він доводить що: технічна простота виконання нарівні з художньою різноманітністю дозволяє створити глибоку візуальну оповідь мінімальними графічними засобами. Використання кулькової ручки підкреслює ідею «мистецтва в укритті», де головною цінністю є щирість та швидкість передачі миттєвої емоції.

Окреме місце в аналізі займає видання «Військові та хмари» [24], яке можна розглядати не лише як альбом робіт, а як своєрідний візуальний щоденник художниці Беати Куркуль. З 2014 року авторка фіксує те, що допомагає їй творити, триматися і вірити в перемогу, перетворюючи тему війни на глибоке особисте переживання. Багато робіт у виданні мають документальну

основу — вони створені на основі реальних історій, фотографій і відеоматеріалів. Завдяки цьому артбук сприймається не просто як художній проєкт, а як важливе свідчення свого часу (*див. рис. 1.14*)

Рис. 1.14 - Розгорти артбуку «Військові та хмари»

Цей аналог є особливо цінним завдяки поєднанню різних підходів до створення візуального контенту. Основною технікою художниці є комп’ютерна графіка, що перегукується з методом реалізації проєкту «Малюнки незламності». Водночас видання не зводиться лише до цифрових робіт, значну його частину складають замальовки, зроблені під час поїздок у військові підрозділи. Таке поєднання завершених цифрових композицій і швидких натурних ескізів формує особливий ритм оповіді продуманого художнього образу до безпосередньої фіксації реальності.

Вивчення цього досвіду дозволяє проаналізувати, як цифрова графіка може набувати терапевтичних властивостей та ставати інструментом підтримки морального духу. Використання реальних історій як основи для ілюстрацій, підкреслює етичну відповідальність художника та важливість емоційного зв'язку між творцем і героєм. Для власної практичної роботи це стає орієнтиром у пошуку балансу між технічною досконалістю цифрового інструментарію та живою, безпосередньою емоцією графічного начерку.

П’ятим вагомим аналогом для дослідження став артбук «Заграва» [25] Сергія Майдукова — відомого українського ілюстратора, чиї роботи

зберігаються в Бібліотеці Конгресу США та публікуються у таких виданнях, як The New Yorker та The Guardian. Ця книга є ідейним продовженням видання «KYIV» 2021 року, проте вона фокусується на принципово іншому емоційному та історичному контексті — перших півтора року повномасштабного вторгнення.

«Заграва» є цінною як зразок авторської хроніки, у ньому приватні рефлексії митця трансформуються у візуальний літопис оборони Бахмута, обстрілів Києва та незворотних змін у міському ландшафті. Видання містить понад 70 зображень (*див. рис. 1.15*), що демонструють майстерне поєднання різних інструментів: традиційних олівців, чорнил та сучасного графічного планшета. Такий підхід дозволяє простежити еволюцію художньої мови від швидкого начерку до складного діджитал-полотна.

Рис. 1.15 - Розгорти артбуку «Заграва»

Особливої уваги заслуговує структура артбуку, де яскраві ілюстрації, створені для авторської колонки у Zeit Magazin, доповнюються новими чорно-білими скетчами. Це створює багатошарову оповідь, яка ще більше розкривається через діалог художника з журналістом Олексієм Тарасовим. Досвід Сергія Майдукова є важливим у тому, як поєднувати текст і графіку, а також як працювати з метафоричним дизайном, щоб він звучав більш виразно й цілісно.

Шостий аналог, теж заслуговує на увагу в контексті візуальної розповіді, стала збірка «Символи незламності» [26]. Хоча за жанром це видання є коміксом (мальописом), воно постає як надзвичайно вдалий приклад високохудожньої ілюстрації (*див. рис. 1.16*), тут кожен кадр наповнений глибоким емоційним та філософським змістом.

Рис. 1.16 - Розгорти мальопису «Символи незламності»

Видання фокусується на історії загальновідомих символів українського спротиву (Драмтеатр, Півник, Прапор), проте подає їх через унікальну призму, очима самих об'єктів та «добрих звірів». Такий підхід дозволяє авторам наділити неживі предмети «часткою душі», перетворивши їх на свідків та оберегів, що діляться своєю історією. Мальопис «Драмтеатр», який увійшов до короткого списку Спеціальної номінації Премії Львова — міста літератури ЮНЕСКО у 2023 році, демонструє найвищий рівень графічної майстерності та здатності візуального мистецтва рефлексувати на трагічні події.

Далі нашим аналогом є проєкт, що демонструє унікальний синтез фольклорної традиції та гострої сучасної сатири, «Війна грибів» [27]. Це видання є сучасною інтерпретацією однойменної народної казки, натхненною творчістю видатного графіка Георгія Нарбута. Книга створена у співавторстві художника Микити Кравцова та відомого письменника Андрія Куркова.

Цей аналог є «цікавинкою» через свій метафоричний стиль. Художник Микита Кравцов використовує впізнавані образи народної казки (*див. рис. 1.17*),

щоб переосмислити події повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Картини, виконані олівцем та розфарбовані в яскраві кольори, не є просто ілюстраціями, це серйозна художня реакція на руйнування української культури. Особливої ваги проєкту додає участь Андрія Куркова.

Рис. 1.17 - Розгорти артбуку «Viyna Hrybiv»

Досвіду цього аналогу достатньо щоб проаналізувати, як класичні візуальні коди (нарбутівська графіка) та народний епос можуть бути інтегровані в сучасний діджитал-артбук для створення цікавості змістів. «Війна грибів» доводить, що казка може стати потужним інструментом документування війни, через алегорію розкриваються трагічні та героїчні сторінки сучасності.

Далі аналог, що дозволяє поглянути на українське мистецтво спротиву з точки зору міжнародного дослідника, є книга «Ukraine at War: Street Art, Posters + Poetry» [28] британського режисера та письменника Дауда Сарханді-Вільямса. Це видання є масштабним історичним свідченням «вибуху» творчості безпосередньо на полі бою, мистецьке вираження стає фундаментом мужності народу.

Для дослідження цей аналог є цінним через свій мультидисциплінарний підхід. Автор не обмежується лише одним видом графіки, а збирає під однією обкладинкою ілюстрації, стріт-арт, графіті, плакати та вражаючу поезію (*див. рис. 1.18*). Видання налічує 320 сторінок і демонструє роботу українських

митців, які борються за свободу самовираження в умовах боротьби за виживання. Цей приклад дозволяє краще зрозуміти, як візуальне мистецтво взаємодіє з міським середовищем (вуличним мистецтвом) та літературним словом, формуючи цілісний візуальний літопис.

Рис. 1.18 - Розгорти книги «Ukraine at War: Street Art, Posters + Poetry»

Ця книга фіксує один із найскладніших моментів світової історії через призму художньої стійкості, що робить її незамінним візуальним архівом для розуміння сучасних культурних процесів в Україні.

Дуже значущим та концептуально довершеним аналогом у дослідженні постає колекційне видання «NEIGHBOURS. Art Against War» [29], яке об’єднало 114 творів митців із семи країн. Це видання є взірцем того, як фізична форма книги та її конструктивні особливості стають самостійним інструментом трансляції сенсів. Видання представлене у форматі ексклюзивного чорного боксу, який не просто захищає книгу, а слугує частиною художньої експозиції. При відкритті перед глядачем постає титульна сторінка з монументальною вертикальною типографікою та повним переліком імен усіх авторів, підкреслюючи масштабність та єдність міжнародного мистецького спротиву.

Особливої уваги заслуговує дизайн палітурки самої книги, виконаної у швейцарському стилі з відкритим корінцем, прошитим нитками у синьо-жовтих кольорах українського прапора (*див. рис. 1.19*). Таке рішення не лише забезпечує технічну зручність, а й несе глибоке метафоричне навантаження. Відкритий корінець символізує «оголеність» війни та асоціюється з бетонними

каркасами зруйнованих будівель, їхніми випаленими інтер'єрами та внутрішніми конструкціями, що вистояли під обстрілами.

Рис. 1.19 - Презентація видання «NEIGHBOURS. Art Against War» у фірмовому боксі та конструкція відкритого корінця

Назва «Neighbours», нанесена на обкладинку методом глибокого конгревного тиснення, сприймається як незгладимий відтиск або шрам, який війна назавжди залишає на ідентичності країни.

Внутрішнє проєктування артбуку гармонійно продовжує цю ідею, пропонуючи глядачеві імерсивний досвід через продуманий ритм розгортів. Використання шорсткого паперу Munken Pure Rough високої щільності додає зображенням тактильної глибини, дозволяючи відчути фактуру руйнувань майже фізично. Завдяки специфіці палітурки книга розкривається на 180 градусів, що дозволяє панорамним ілюстраціям безперешкодно займати весь простір розвороту, не втрачаючи деталізації в центрі. Композиція розгортів (*див. рис. 1.20*) побудована на майстерному балансі між насиченими візуальними образами та білим простором, що створює необхідний ритм для рефлексії та підкреслює значущість кожної окремої роботи.

Рис. 1.20 - Розгорти артбуку «NEIGHBOURS. Art Against War»

Колірна гама верстки, що делікатно перегукується із символікою ниток на корінці, об’єднує всі елементи видання у цілісний художній об’єкт, де кожен поворот сторінки стає новим кроком у вивченні національної витривалості.

На завершення важливо розглянути міжнародну ініціативу, вона стала одним із перших прикладів системної професійної підтримки українських ілюстраторів у режимі реального часу — проєкт «Паперові літачки» (Paper Planes Ukraine) [30]. Заснований кінематографістами Алексом Топаллером та Деном Шапіро вже за кілька днів після початку повномасштабного вторгнення, проєкт трансформувався з волонтерської допомоги в потужну платформу для створення візуальних свідчень про війну.

Ключовим поштовхом до розвитку ініціативи стала історія художниці Аріни Панасовської, яка перебувала в окупованому Херсоні та замість прямої благодійності прагнула продовжувати професійну діяльність. Це заклало основу концепції проєкту: «запалити якомога більше свічок у цьому натиску темряви» через замовлення робіт (*див. рис. 1.21*), які згодом публікуються в Instagram-архіві (@paperplanes_ua) [31] та презентуються на міжнародному рівні.

Рис. 1.21 - Ілюстрації Аріни Панасовської

Особливу цінність для аналізу художньої мови в умовах екстремальних подій має досвід ілюстраторки Тані Якунової, чиї роботи в межах проєкту стали реакцією на звільнення передмість Києва, Бучі, Ірпеня та Бородянки. Її твір, що зображує матір і дитину (*див. рис. 1.22*) з вогнепальними пораненнями в оточенні вогню, не є продуктом художньої вигадки, а постає як збірний візуальний образ реальних жертв окупації. Для мисткині створення цієї ілюстрації стало єдиним доступним способом трансформації болю та гніву в дієвий художній жест.

Рис. 1.22 - Ілюстрація Тані Якунової

Процес роботи Якунової демонструє феномен швидкої адаптації творчої особистості до сюрреалістичних умов, творчість продовжується попри постійну загрозу, сирени повітряної тривоги та необхідність перебувати в укриттях.

Проєкту «Paper Planes Ukraine» дозволяє дійти висновку, що сучасна цифрова ілюстрація в Україні набула статусу документального свідчення та засобу психологічної витривалості.

Узагальнюючи результати візуально-стилістичного аналізу, можна стверджувати, що сучасний український артбук на тему війни сформувався як унікальний синтетичний жанр, в ньому графічна мова варіюється від граничного аскетизму до експресивної насиченості. Досліджені аналоги демонструють, що емоційний вплив на глядача досягається не лише через пряму ілюстративність, а й завдяки продуманій драматургії кольору та світла. Використання обмежених палітр у поєднанні з контрастними акцентами дозволяє авторам створювати глибокі психологічні образи, що транслюють водночас біль втрати та незламність людського духу, перетворюючи кожну сторінку на простір для співпереживання.

Особливе місце в структурі проаналізованих видань посідають архітектоніка та матеріальність об’єкта, у яких конструктивні рішення стають елементами художньої концепції. Використання відкритого корінця, фактурного паперу та панорамних розворотів на 180 градусів створює ефект занурення, увиразнюючи метафору видання як «оголеного нерва» часу. Такий дизайнерський підхід дає змогу поєднати реальні свідчення, цифрові полотна та швидкі начерки в цілісний візуальний літопис, де кожна технічна деталь посилює головний наратив стійкості.

Зрештою, аналіз досвіду провідних ілюстраторів та міжнародних ініціатив засвідчує, що сучасна цифрова графіка стала повноцінним документальним медіумом, спроможним фіксувати історію в режимі реального часу. Дослідження метафоричних і алегоричних способів відображення трагічних подій дає змогу визначити найефективніші методи візуальної комунікації, які замість надмірної драматизації послуговуються життєствердними акцентами.

Висновки щодо гармонійного поєднання технічної майстерності та щирості художнього вислову слугуватимуть методологічним фундаментом для створення авторського артбуку «Малюнки незламності», забезпечуючи його стилістичну цілісність та змістовну виразність.

1.4 Особливості розробки сучасних артбуків: від концепції до фінального макету

Перехід від теоретичного осмислення артбуку до його безпосереднього проєктування вимагає чіткого розуміння методології творчого процесу. Якщо теоретична база окреслює межі жанру, то практична розробка постає як багаторівневий алгоритм, де кожне дизайнерське рішення має бути підпорядковане єдиному ідейному стрижню.

У сучасній проєктній культурі створення артбуку розглядається не як механічне компонування ілюстрацій, а як цілісне конструювання візуального досвіду глядача.

Ефективність розробки сучасного артбуку залежить від здатності дизайнера трансформувати абстрактну ідею у конкретну візуальну форму через послідовні етапи: від глибокого передпроєктного аналізу та пошуку унікальної стилістики до технічно складної верстки та переддрукарської підготовки. Кожен із цих кроків є критично важливим, оскільки саме на етапі реалізації концепції закладається емоційний потенціал видання та його здатність донести складні наративи, такі як стійкість та незламність, мовою графічного мистецтва.

Особливістю методології розробки є її нелінійність, робота над структурою макета яка часто спонукає до коригування стилістики ілюстрацій, а вибір технічного інструментарію безпосередньо впливає на формування візуального ритму всього проєкту. Такий інтегрований підхід дозволяє перетворити процес створення артбуку на структуроване дослідження, де фінальний макет постає як логічне завершення тривалого пошуку балансу між авторською експресією та функціональністю книжкової форми.

Фундаментальним аспектом створення сучасного артбуку є розробка цілісної концепції, яка окреслює його тематику, візуальну стилістику та емоційний посил. Фахівці наголошують: артбук є складним проєктом, де кожен елемент підпорядкований спільній ідеї задля забезпечення гармонійного сприйняття та посилення художньої вартості. У цій роботі такий підхід втілено через синтез культурології, дизайнерського досвіду, історико-краєзнавчих досліджень та комунікаційних стратегій [11, с. 17–32]. Це дозволяє розглядати процес створення артбуку як послідовну трансформацію авторського задуму у завершений мистецький об’єкт. Власне, етап концептуалізації виступає своєрідним фільтром, крізь який проходять усі подальші творчі рішення від: вибору товщини лінії в ілюстрації до архітектоніки книжкового блока. У сучасних реаліях, коли артбук часто стає формою візуального щоденника або інструментом збереження історичної пам’яті, концепція перестає бути планом роботи. Вона перетворюється на інтелектуальний каркас, що дозволяє автору уникати хаотичності та створювати логічно вибудований візуальний наратив. Саме через таку внутрішню цілісність видання набуває здатності вести діалог із глядачем, перетворюючи пасивне споглядання зображень на активний процес розшифрування смислів.

Практична реалізація цього підходу вимагає від дизайнера особливої гнучкості: здатність поєднувати сувору структуру верстки з емоційною свободою графіки дозволяє перетворити артбук на багатошарову комунікативну систему. Таким чином, перехід від ідеї до макета стає не просто технічним виконанням завдання, а глибоким дослідженням можливостей візуальної мови. Це забезпечує не лише естетичну привабливість продукту, а й його змістовну цілісність. Кожен графічний елемент працює на розкриття головної ідеї проєкту. Завдяки цьому робота стає впізнаваною та концептуально завершеною.

Важливу роль у створенні артбуку відіграють візуально-дизайнерські рішення, зокрема композиція, типографіка та використання графічних технік. Шрифт і графічні елементи у таких виданнях виконують не лише інформаційну, а й образотворчу функцію, формуючи загальний художній образ книги, текст

утворює унікальну ритмічну композицію в поєднанні з абстрактною чи символічною графікою [32, с. 205–208]. Особливе значення має колористичне вирішення, де колір виступає не просто декоративним елементом, а самостійним смисловим акцентом, це транслює емоційний стан та підсилює концептуальну глибину видання. Завдяки цілісному поєднанню палітри, ліній та форм, артбук сприймається як єдина, гармонійна візуальна система.

У межах такого системного підходу особливої ваги набуває поняття візуального ритму, він є продуманним чергуванням насичених деталей розгортів із мінімалістичними, наповненими простором. Це дозволяє дизайнеру керувати увагою глядача, створюючи необхідні паузи для відпочинку та акцентуючи увагу на найбільш значущих образах. Типографіка в цьому процесі стає пластичним матеріалом: зміна кегля, накреслення чи нестандартне розташування текстових блоків можуть імітувати темп оповіді. Таке маніпулювання формою перетворює верстку на інструмент візуальної режисури, в якій кожен елемент працює на розкриття внутрішньої напруги або гармонії сюжету.

Окремим аспектом, що визначає професійний рівень макета, є технічна адаптація графічних технік до обраного формату видання. Незалежно від того, чи використовується цифрова ілюстрація, чи натурні скетчі, важливою є їхня стилістична узгодженість із загальною структурою книги. Вдало підібрана фактура, товщина ліній та ступінь деталізації дозволяє перетворити розрізнені зображення на цілісну розповідь.

У кінцевому підсумку, саме через такий зв'язок між технічним виконанням та художнім задумом артбук позбавляється рис звичайного каталогу і набуває ознак унікального мистецького видання, що здатне транслювати складні сенси.

Не менш важливим етапом є вибір матеріалів і технологій виготовлення. Сучасні артбуки часто створюються з використанням нестандартних форматів, різних видів паперу та експериментальних способів друку. Їхня виразність і унікальність полягає не лише в тому, що вони можуть бути повністю

авторськими, а й у тому, що інколи навіть папір створюється вручну. Також митці використовують різні матеріали — дерево, пластик, текстиль. У такому підході книга перетворюється на складний простір із багатьма площинами, де текст уже не виконує лише смислову функцію, а стає частиною художнього образу [33, с. 304–306]. Усе це підсилює унікальність видання і робить його не тільки інформаційним, а й матеріально та естетично цінним об’єктом.

У цьому контексті тактильність стає повноцінним каналом комунікації, в якому фізичне відчуття матеріалу доповнює візуальний ряд. Вибір фактури паперу від дзеркально гладкого до грубого, пористого — здатний на підсвідомому рівні транслювати настрій проєкту, наприклад, підкреслюючи суворість воєнного часу або, навпаки, тендітність людських спогадів. Матеріальність артбуку перетворює процес гортання сторінок на своєрідний перформанс, де вага книги, звук паперу та запах друкарської фарби працюють на створення цілісного художнього враження, яке неможливо повноцінно відтворити у цифровому середовищі.

Водночас інтеграція експериментальних технологій, як-от використання висікання, багатошарових прозорих вставок або нестандартних способів скріплення, дозволяє дизайнеру вийти за межі двовимірної площини розвороту. Таке структурування фізичного простору книги спонукає глядача до взаємодії, перетворюючи читання на процес дослідження об'ємної конструкції. У кінцевому підсумку, саме гармонія між інтелектуальним змістом та його матеріальним втіленням робить артбук самоцінним артефактом, здатним зберігати свою актуальність поза часом як унікальний зразок сучасного синтетичного мистецтва.

Отже, розробка сучасного артбуку постає як багатокомпонентний процес, що охоплює шлях від глибинного концептуального осмислення та пошуку візуальної метафори до детального дизайнерського проектування і фінального матеріального втілення. Аналіз цих етапів дозволяє створити цілісний художній продукт, у якому кожна деталь працює на розкриття авторського задуму. Таким чином, артбук трансформується з традиційного друкованого видання у складну

візуально-комунікативну систему, що має високу естетичну та культурну цінність.

Ця трансформація зумовлена передусім зміною ролі глядача, який із пасивного споживача інформації перетворюється на активного учасника художньої гри. Продумана послідовність розгортів, яка поєднує змістовні текстові блоки з експресивною графікою, створює особливий часовий вимір читання, а швидкість сприйняття регулюється самим дизайном макета. Кожен етап розробки спрямований на те, щоб зафіксувати невловимий емоційний досвід і надати йому матеріальної форми, здатної витримати випробування часом.

У підсумку, успішна реалізація концепції артбуку залежить від здатності дизайнера гармонізувати інтелектуальне наповнення із фізичними характеристиками об’єкта. Такий цілісний підхід дозволяє створювати видання, які виходять за межі суто художніх альбомів, стаючи потужними інструментами самовираження та документування реальності.

Розробка артбуку «від концепції до фінального макета» постає як завершене дослідження, де форма не просто супроводжує зміст, а сама стає носієм смислів, утверджуючи артбук як одну з найпрогресивніших та найбільш інклюзивних форм сучасного візуального мистецтва.

РОЗДІЛ ІІ
СУЧАСНИЙ СТАН ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АРТБУКІВ В УКРАЇНІ

2.1. Тенденції та виклики ринку артбуків у поствоєнний період

Сучасний етап розвитку видавничої справи в Україні характеризується виникненням специфічного сегмента, у якому артбук виступає не лише як художній об’єкт, а й як активний учасник ринкових та соціокультурних трансформацій.

Дослідження актуальних трендів і бар’єрів на ринку артбуків у поствоєнну епоху демонструє трансформацію запитів аудиторії, де під тиском суспільних змін споживання нішевого продукту зміщується від суто естетичної форми до документальної глибини та концептуального спротиву. Попри наявні труднощі, в Україні вже сформовано певне коло споживачів, яке має стабільний потенціал до розширення. Проте суттєвою перешкодою залишається низький рівень поінформованості суспільства про артбуки як такі, а особливо про їх комерційні різновиди. Цей дефіцит знань зумовлений браком україномовних інформаційних майданчиків, що висвітлювали б індустрію артбуків, зокрема у сферах геймдизайну та кінематографа. Розв’язання цієї проблеми можливе через активну популяризацію формату та організацію профільних івентів для підтримки самостійних авторів. Оскільки ігровий та кіносектори здатні залучати значні інвестиції та створювати нові робочі місця за умови появи локальних студій чи представництв міжнародних компаній, розвиток супутнього ринку артбуків відкриває серйозні перспективи для економічного зростання та працевлаштування в креативних індустріях [16, с. 537].

Окрім концептуальних та маркетингових викликів, розвиток ринку артбуків в Україні тісно пов’язаний із суто технічними та економічними чинниками виробничого процесу. Реалізація складних дизайнерських задумів, що є невід’ємною частиною артвидання, безпосередньо залежить від стану

поліграфічної бази та доступності спеціалізованих матеріалів. У сучасних реаліях технічне втілення артбука перетворюється на складний багатоетапний квест, де видавець змушений балансувати між збереженням високої якості художнього продукту та критичними обмеженнями воєнного часу.

Повномасштабна війна змусила понад 50% українських видавництв змінити форму діяльності, перейшовши на часткову роботу в онлайн-режимі або релокацію у західні регіони країни. Зокрема, великі гравці ринку, такі як Yakaboo, здійснили масштабну евакуацію мільйонних фондів із небезпечних зон під Києвом, тоді як нішеві видавництва (IST publishing, ÏZHAK, ACCA) продовжують працювати в умовах постійних обстрілів Харкова та Києва, де пошкоджень зазнали офіси та склади п’ятої частини опитаних установ. Економічна криза в галузі є надзвичайно гострою: 95,1% видавців констатують катастрофічне зниження продажів, що унеможливлює виплату заробітних плат у повному обсязі для більшості компаній. Окрім фінансових втрат, індустрія зазнала непоправних кадрових втрат серед авторів та співробітників, що актуалізує питання іноземного фінансування, податкових пільг та діджиталізації контенту як стратегій виживання. Попри ці виклики, видавці активно адаптуються, відкриваючи безкоштовний доступ до електронних книг та зосереджуючись на міжнародній співпраці, що підтверджує стійкість сектору та його здатність виконувати роль культурного фронту навіть у критичних умовах [34].

Сучасний стан української поліграфії, значна частина якої зосереджена у Харкові, визначається не лише прямими фізичними втратами, а й глибокою економічною та ресурсною дестабілізацією. Хоча деякі великі підприємства та логістичні центри видавництва, зуміли уникнути критичного зниження потужностей завдяки автоматичним системам захисту та оперативному усуненню наслідків обстрілів, загальна база Сходу України тривалий час залишалася заблокованою. Зокрема, ключові комплекси («Фактор-Друк», «Глобус») зіштовхнулися з необхідністю повної інвентаризації та критичним

дефіцитом кадрів через масовий виїзд фахівців за кордон або їх мобілізацію до лав ЗСУ.

Окремим дестабілізуючим фактором стала глобальна паперова криза, посилена блокадою Чорного моря та складністю логістики з Азії, що призвело до вичерпання запасів офсетного паперу у найбільших імпортерів. Зростання світової ціни на папір до 2 тисяч євро за тонну та вимога іноземних виробників щодо повної передоплати створюють дуже складну фінансову ситуацію, видавці не мають коштів на друк, а друкарні — на закупівлю сировини. Це спричинило радикальну зміну ринкових стратегій:

- Скорочення накладів: Замість традиційних 5000 примірників видавці дедалі частіше замовляють мінімальні тиражі у 200–500 штук.
- Зміна профілю контенту: Спостерігається зростання попиту на знакові видання (наприклад, «Кобзарі»), що виконують роль національних символів.
- Внутрішня релокація замовлень: Друкарні Західної України (Луцьк, Львів) стали новими майданчиками для клієнтів, які раніше базувалися на Сході, хоча навіть вони працюють лише на 40% своєї потужності через загальне падіння попиту.

У підсумку, життєздатність галузі наразі підтримується переважно за рахунок додруку старих накладів та виконання поодиноких нових замовлень від стійких видавництв («Vivat», «Фоліо», «Видавництво Старого Лева» та ін.), проте системне відновлення потребує державного втручання, створення резерву паперу до залучення міжнародних грантів [35].

Таким чином, сучасний стан книговидавничої та поліграфічної галузей в Україні демонструє парадоксальну ситуацію: попри катастрофічні логістичні втрати, дефіцит сировини та кадровий голод, на ринку спостерігається інтенсивна смислова трансформація. Артбук у цих умовах еволюціонував із нішевого художнього експерименту в життєздатну стратегію збереження національної ідентичності, що поєднує матеріальну стійкість фізичного об’єкта з високим емоційним потенціалом. Оскільки ринкові механізми адаптуються до

нових реалій через скорочення накладів та зміну акцентів, виникає потреба в глибшому дослідженні артбука не лише як комерційного чи естетичного продукту, а як дієвого механізму культурного досвіду. Це зумовлює необхідність перегляду функціональних можливостей, де на перший план виходять перспективи розвитку артбуків як інструменту збереження культурної спадщини та ревіталізації історичної пам’яті в умовах сучасних загроз.

Сьогоднішня індустрія стикається з необхідністю пошуку балансу між обмеженими виробничими ресурсами та зростаючим попитом на високоякісний візуальний продукт, який здатний репрезентувати українську ідентичність на міжнародній арені. Це створює унікальне середовище, в якому виклики логістичних труднощів та етичної відповідальності за візуалізацію травматичного досвіду, стають каталізаторами для пошуку інноваційних стратегій просування та нових форм взаємодії з читачем.

Нинішній стан української видавничої індустрії, прагнучи відповідати найвищим запитам аудиторії та авторів у медіасередовищі, ставить перед фахівцями складні виклики, що потребують готовності до опрацювання творів будь-якої тематики, жанрової належності чи технічної складності. Для протидії цифровій експансії впроваджуються експериментальні ініціативи, що популяризують друковану книгу через її трансформацію на структурному та концептуальному рівнях. Яскравим прикладом такої метаморфози останніх десятиліть став артбук — ексклюзивний формат для реалізації неординарних видавничих концепцій, що завдяки специфіці виконання та змісту не має аналогів серед інших видів літературно-художніх видань. Генезис артбукових рис в Україні простежується ще у творчості футуристів, проте відтоді формат зазнав суттєвої еволюції, інтегрувавши можливості сучасних мистецьких течій та вражаючи інноваційністю форм і матеріалів. На сучасному етапі розробкою таких проєктів переважно опікуються творчі об’єднання, художні майстерні та нішеві видавництва, тоді як великі ринкові гравці долучаються до цього процесу значно рідше [36, с. 40–41].

Аналізуючи майбутнє креативних візуальних видань в Україні, артбук варто розглядати насамперед як мистецький об’єкт, а не лише як джерело інформації. Створення такого видання як повноцінного видавничого продукту пов’язане з різними труднощами — від технології виготовлення до каталогізації та визначення меж самого проєкту. У зв’язку з цим змінюється і роль редактора, адже візуальна природа артбуку потребує більш індивідуального підходу до аналізу й опрацювання, який виходить за межі традиційних видавничих стандартів. Тому для кожного такого проєкту важливо підбирати власну стратегію роботи. Не менш важливою є співпраця автора з мистецтвознавцем-консультантом, це допомагає повніше реалізувати художню концепцію. Фахівці зазначають, що розвиток артбуків в Україні значною мірою залежить від формування культурного середовища та зацікавленої аудиторії. Автори «книг художника» вважають, що перспективи цього напряму тісно пов’язані з розвитком інших видів мистецтва, таких як живопис чи скульптура, де важливу роль відіграють не лише глядачі, а й професійні критики. Лише зі збільшенням кількості якісних робіт і появою підготовленої аудиторії ринок зможе повноцінно розвиватися та самостійно регулювати процеси в цій сфері [37, с. 219].

Підсумовуючи аналіз поствоєнного ринку, можна виокремити ключові вектори його подальшої трансформації, які виходять за межі суто видавничих технологій:

По-перше, артбук дедалі чіткіше окреслюється як медіум «швидкого реагування», що здатен конкурувати з цифровими мережами завдяки своїй матеріальній переконливості. У часи інформаційного перенасичення фізичний об’єкт стає способом верифікації подій, у якому тактильність паперу та складність конструкції виступають гарантами автентичності авторського вислову. Це перетворює книгу на артефакт, що не просто зберігає пам'ять, а конструює нову візуальну міфологію, здатну пояснити складні соціокультурні зсуви безпосередньо через естетичний досвід.

По-друге, інтеграція артбуків у сферу ігрової індустрії та кінематографа відкриває шлях до створення крос-медійних екосистем. Розвиток цього напряму дозволяє вітчизняним дизайнерам інтегруватися у глобальний креативний ринок, у якому друковане видання слугує престижним доповненням. Такий підхід стимулює перехід від аматорського самвидаву до професійного продюсування проєктів, що вимагає залучення нових фахівців кураторів візуальних наративів та менеджерів з управління інтелектуальною власністю в креативних індустріях.

Зрештою, майбутня життєздатність цього сегмента залежить від формування підтримки та подолання критичних виробничих бар'єрів. Сучасний стан галузі демонструє парадоксальну ситуацію: попри катастрофічні логістичні втрати, дефіцит сировини та кадровий голод, на ринку спостерігається інтенсивна смислова трансформація. Виживання індустрії за таких умов забезпечується не лише за рахунок грантового фінансування та міжнародної колаборації, а й через гнучку адаптацію видавців, які переходять на мінімальні наклади та діджиталізацію контенту. Проте для переходу від стратегії «виживання» до розвитку необхідне впровадження податкових пільг та створення державного резерву паперу, що дозволить знизити собівартість складних візуальних проєктів у часи економічної нестабільності.

Артбук у цих умовах еволюціонував із нішевого художнього експерименту в життєздатну стратегію збереження національної ідентичності, що поєднує матеріальну стійкість об’єкта з високим емоційним потенціалом. Оскільки ринкові механізми адаптуються до нових реалій через радикальне скорочення накладів та зміну змістових акцентів у бік знакових видань, виникає потреба в системному функціонуванні ринку та створенні фахового середовища. Саме перехід до професійного продюсування та формування мережі спеціалізованих інституцій дозволить українському артбуку закріпити статус унікального культурного продукту, що забезпечує безперервність історичної пам’яті в умовах сучасних загроз.

2.2. Перспективи розвитку артбуків як інструменту збереження культурної спадщини

Сьогодні, коли ми ризикуємо втратити цілі пласти матеріальної та цифрової культури, артбук стає чимось більшим за звичайний альбом. Це стратегічний інструмент, що допомагає рятувати та оживляти нашу спадщину. Він поєднує в собі документи, архіви та особисте бачення автора, створюючи зрозумілі сучасній людині образи минулого.

Популярність артбуків у цій сфері зростає через запит суспільства на живі форми пам’яті. Замість сухих музейних текстів люди хочуть бачити зрозумілу візуальну мову та мати тактильний контакт із книгою. Тому артбук сьогодні — це медіум, який зберігає і водночас робить актуальну культуру, допомагаючи кожному поколінню відчувати свою ідентичність.

Завдяки крутій ідеї, нетиповому формату та нестандартній конструкції, артбук дарує читачу особливий досвід дослідження. Для самих творців це може бути своєрідною терапією, а для молоді — платформою для експериментів із формою та матеріалами, що значно підвищує його популярність. У плані збереження спадщини такий підхід перетворює нудну історію на емоційну розповідь [11, с. 20]. У контексті збереження культурної спадщини такий індивідуалізований підхід дозволяє трансформувати абстрактні історичні події у живі, емоційно забарвлені історії. Артбук стає своєрідним «капсульним» архівом, де автентичні артефакти — відцифровані родинні фотокартки, фрагменти листів чи елементи традиційного орнаменту — переплітаються з авторською інтерпретацією. Це створює умови для глибокого взаємозв'язку: читач не просто вивчає минуле, а буквально торкається до нього через фактуру паперу, багатошаровість колажів та складну побудову видання.

Така взаємодія забезпечує тривале збереження інформації на рівні почуттів, роблячи процес пізнання спадщини не статичним, а динамічним та особистісним. У результаті артбук постає як мобільна музейна експозиція, що

здатна ретранслювати культуру у доступній для нових поколінь формі, забезпечуючи її актуальність у сучасному цифровому світ.

Дослідження показують, що артбуки, на відміну від від звичайних путівників, дають естетичний та тактильний досвід, інтегруючи образ, текстову інформацію і матеріальну форму. Вони працюють не лише як носії знань, а як художні об’єкти, які можна досліджувати через перегортання, розгортання та відкриття прихованих деталей [11, с. 29]. Така інтерактивність перетворює процес читання на акт своєрідної археології, в якому кожен розгорт стає новим рівнем занурення у контекст. Завдяки нелінійній структурі артбук дозволяє поєднувати офіційну історію з деталями повсякдення: звуками вулиць, фактурами старих фасадів чи специфічною колористикою міста. Це робить видання незамінним інструментом для ревіталізації забутих сторінок культури, адже воно не просто консервує минуле, а вписує його в сучасність, яка зрозуміла новому поколінню дослідників та поціновувачів.

Через повномасштабну війну українське мистецтво зазнало глибоких трансформацій, перетворившись із суто естетичного об'єкта на активний інструмент культурного спротиву, національної самоідентифікації та згуртування суспільства. В умовах прямої загрози знищення національної ідентичності творчість виконує функцію документування реальності, стаючи каналом емоційного зв’язку між громадянами та потужним механізмом комунікації з глобальною спільнотою.

Сьогодні помітно зростає роль цифрових форматів і нових медіа у сфері мистецтва та візуальної культури. Соціальні мережі, цифрова ілюстрація, анімація, вебпроєкти та інтерактивні видання стають не лише способом поширення творчості, а й важливим інструментом документування сучасних подій. Саме завдяки цифровому середовищу мистецтво швидше реагує на суспільні зміни та стає доступним для ширшої аудиторії як в Україні, так і за її межами.

Разом із цим формується нове покоління митців, які через власні роботи не лише осмислюють трагедію сьогодення, а й створюють нову візуальну мову

сучасної України. Вони поєднують традиційні художні підходи з цифровими технологіями. У таких роботах важливу роль відіграє не лише естетика, а й емоційний досвід, який передається через колір, композицію, графічні символи та особисті історії.

Водночас воєнний стан висвітлив низку критичних викликів, які потребують системного вирішення не лише на рівні окремих ініціатив, а й у межах державної культурної політики. У період війни мистецтво та культурна спадщина стають особливо вразливими до фізичного знищення, втрати архівів і вимушеного припинення діяльності багатьох культурних інституцій. Саме тому питання підтримки мистецького середовища сьогодні напряму пов’язане зі збереженням національної пам’яті та культурної ідентичності України.

Серед основних викликів можна виокремити такі:

- Інституційна підтримка: існує гостра потреба у посиленні допомоги мистецьким організаціям для їхнього виживання та розвитку.
- Архівування пам'яті: актуальним завданням є збирання та збереження творів воєнного часу для майбутніх поколінь.
- Культурна дипломатія: культура виступає ключовим представником держави на міжнародній арені, адже без власного мистецького вислову народ фактично втрачає свій голос [38, с. 173].

У таких умовах особливої цінності набувають мистецькі форми, здатні не лише зберігати інформацію, а й емоційно передавати досвід свого часу. Через поєднання документальності, авторського бачення та візуальної мови сучасне мистецтво стає важливим інструментом фіксації.

Саме тому артбук вже складно сприймати лише як книгу. Він дедалі більше перетворюється та нагадує простір пам’яті в якому зберігається культурна спадщина, кожен розгорт працює як окрема емоція або фрагмент історії. Через фотографії, графіку, колажі та текст автор не просто документує події, а створює власний спосіб говорити про культуру, втрати й досвід покоління. Саме тому такі видання часто залишають сильніше враження, ніж традиційні архівні матеріали.

2.3. Світовий досвід та розвиток артбуків у міжнародному контексті

Щоб краще зрозуміти шляхи розвитку українського ринку, необхідно проаналізувати досвід країн, у яких індустрія артбуків уже давно стала повноцінною частиною великого бізнесу та національної культури.

За кордоном артбук сприймається не як звичайний додаток до популярного медіапродукту, а як престижне видання, що допомагає аудиторії глибше осягнути складні творчі задуми та соціокультурні процеси. Світова практика демонструє, що такі видання є обов’язковим елементом релізу будь-якого масштабного проєкту в кіно чи ігровій індустрії, виконуючи роль музею, який зберігає еволюцію ідеї від перших начерків до фінального результату.

Серед провідних трендів, що визначають розвиток іноземного ринку артбуків, можна виділити такі аспекти:

- Технологічна інтеграція: активне впровадження інноваційних рішень, зокрема елементів доповненої реальності (AR) та інтерактивних компонентів, що розширюють межі традиційного читання.
- Ставка на ексклюзивність: фокус на розробці неповторного візуального стилю та авторського оформлення, що робить кожне видання унікальним об'єктом.
- Самодостатність формату: сприйняття артбука як незалежного художнього твору з високим рівнем естетичної цінності, а не просто як супровідного матеріалу.
- Обмежена доступність: поширення практики випуску лімітованих серій або створення одиничних екземплярів із застосуванням ручної праці, що підвищує їхню колекційну значущість [5, с. 20].

Світова практика все частіше розглядає артбук не просто як поліграфічну продукцію, а як повноцінний колекційний артоб'єкт. З огляду на це, великі видавничі доми та незалежні студії роблять ставку на лімітовані наклади, ручну роботу, авторські підписи, нестандартні формати та преміальні матеріали. Такий

підхід надає артбукам особливої естетичної та колекційної ваги, виводячи їх за межі традиційного книговидання на рівень повноцінного арт ринку. Фахівці підкреслюють: в епоху цифрового перенасичення попит на фізичні мистецькі видання лише зростає, адже аудиторія прагне не просто споживати контент, а відчувати тактильну взаємодію з унікальним матеріальним виданням.

Зарубіжні артбуки здебільшого є комерційними тобто, друкуються у великих видавництвах і орієнтуються на мистецький ринок.

Одним із найвідоміших прикладів такого підходу є міжнародне видавництво Taschen [39], яке спеціалізується на випуску масштабних мистецьких видань, артбуків і колекційних книг з дизайну, фотографії, кіно та сучасного мистецтва. Наприклад, артбук «Georg Baselitz» [40] видавництва демонструє характерний для міжнародного ринку підхід до створення мистецьких видань. Книга поєднує великий формат, високоякісний друк та продуману композицію розгортів (*див. рис. 2.1*), завдяки чому акцент переноситься не лише на зміст, а й на сам процес взаємодії читача з виданням. У оформленні активно використовуються масштабні репродукції робіт художника, контрастні кольорові рішення та мінімалістична типографіка, що дозволяє зосередити увагу на візуальному сприйнятті мистецтва. Видання виконує не лише інформаційну, а й естетичну та колекційну функцію, що є характерною рисою сучасних міжнародних артбуків.

Рис. 2.1 - Розгорти артбуку «Georg Baselitz» видавництва TASCHEN

Видавництво відоме увагою до поліграфічної якості, складних конструкцій видань та використання ексклюзивних матеріалів. Значна частина їхніх книг виходить у форматі collector’s edition — обмежених серій із нумерацією, авторськими підписами або спеціальним оформленням.

Показовим прикладом сучасного міжнародного артбука є видання «The Art Book» [41] видавництва Phaidon [42]. Він є прикладом того, як сучасний артбук поєднує функції книги, каталогу та архіву. Особливість цього видання полягає у простій, але дуже продуманій структурі: кожен художник представлений окремим розгортом, де текст і зображення працюють як єдина композиція. Великий формат репродукцій дозволяє детально розглядати роботи (*див. рис. 2.2*), а стримане оформлення сторінок не відволікає увагу від самого мистецтва. Завдяки чіткому ритму розгортів сприймається легко, попри великий обсяг інформації. Важливу роль відіграє і поліграфічне виконання — щільний папір, якісний друк та продумана верстка підсилюють враження від перегляду.

Рис. 2.2 - Розгорти артбуку «The Art Book» видавництва Phaidon

Ще, яскравим прикладом реалізації світових тенденцій є артбук «The Art of Horizon Zero Dawn» [43], який демонструє трансформацію видання з супровідного матеріалу на самодостатній медіапродукт. Це видання пропонує аналіз візуальної мови проєкту: складних інженерних креслень роботів, детального опрацювання екосистем та етнографічних особливостей племен. На прикладі цього кейсу можна простежити високу мистецьку цінність, тут кожна сторінка спроєктована як окрема графічна композиція (*див. рис. 2.3*).

Рис. 2.2 - Розгорти артбуку «The Art of Horizon Zero Dawn» видавництва Titan Books

Видавництво Titan Books [44] орієнтувалося на широкий мистецький ринок, завдяки чому артбук став автономним джерелом доходу, а не просто промо-матеріалом. Аналіз цього видання підтверджує, що на світовому ринку артбук функціонує як складний візуально-комунікативний інструмент, який інтегрує цифрові напрацювання у фізичну форму, що має тривалу цінність. Для українського контексту такий досвід є показовим, він демонструє, як чітка орієнтація на якісний дизайн дозволяє нішевому виданню стати успішним елементом великого видавничого бізнесу.

Отже, зарубіжні видавництва приділяють велику увагу не лише змісту книги, а й способу її подачі, створюючи для читача цілісний емоційний та естетичний досвід. На прикладі видань TASCHEN, Phaidon і Titan Books можна побачити, що сучасний артбук виконує одразу кілька функцій: інформаційну, художню, комунікаційну та комерційну. Саме тому міжнародний ринок артбуків продовжує активно розвиватися, адаптуючись до нових технологій і водночас зберігаючи цінність фізичного друкованого об’єкта. Для українського книговидання цей досвід є важливим орієнтиром у розвитку власної візуальної культури та створенні конкурентоспроможних мистецьких видань.

РОЗДІЛ ІІІ
ПРАКТИЧНА РОЗРОБКА АРТБУКУ «МАЛЮНКИ НЕЗЛАМНОСТІ»

3.1. Формування концепції проєкту: вибір теми, структура та ідейне наповнення

Основою артбука «Малюнки незламності» стала тема емоційного переживання війни через образи звичайних людей, їхні почуття, втрати, страхи, надії та внутрішню силу. Головною метою проєкту було створення не просто серії ілюстрацій, а цілісної візуальної історії, здатної передати атмосферу життя під час війни через особисті й зрозумілі кожному емоції. Важливим було показати війну не через масштабні сцени бойових дій, а через людські переживання, які часто залишаються за кадром: очікування дзвінка, втрату дому, спогади про рідне місто чи село, підтримку близьких, відчуття самотності. Саме тому центральне місце в артбуці займають персонажі та їхній емоційний стан, а не сама подія війни.

Під час формування концепції велика увага приділялася створенню емоційного зв’язку між глядачем та ілюстраціями. Кожен розгорт розроблявся як окрема історія з власним настроєм, композицією та символами. Частина образів має приховані деталі або асоціативні елементи, які можна помітити не одразу: дим замість серця, силуети духів, тріщини, світло серед руїн, тварини як символи тепла й підтримки. Завдяки цьому артбук сприймається більш особисто та викликає бажання розглядати ілюстрації довше, помічаючи нові деталі. Окрему роль відіграють цитати, що супроводжують розгорти. Вони не дублюють зображення, а доповнюють його емоційно, що створює відчуття внутрішнього голосу персонажів.

Структура артбука формувалася так, щоб створити поступовий емоційний розвиток усієї історії. На початку персонажі переважають більш важкі й тривожні сюжети, пов’язані з болем, руйнуванням, втратою дому та страхом. У середині артбука з’являються теми підтримки, любові, материнства, дитинства

та пам’яті про рідних людей. Ближче до завершення атмосфера поступово стає теплішою, з’являються образи світла, мирного майбутнього та надії. Такий перехід був створений навмисно, щоб артбук не залишав після себе лише відчуття трагедії, а навпаки — підкреслював силу людей продовжувати жити навіть після складних подій. Усі 19 розгортів поєднані між собою спільною емоційною лінією, тому видання сприймається як єдина історія, а не набір окремих ілюстрацій.

Важливу роль у формуванні концепції артбука відіграли обкладинка, форзаци та загальне оформлення видання, адже саме вони створюють перше емоційне враження та задають настрій усьому проєкту. Передня обкладинка виконана у жовто-блакитній кольоровій гамі з акварельною текстурою фону, що асоціюється з українським прапором та водночас створює м’яке, емоційне візуальне середовище. У центрі композиції зображена дівчина у військовій формі та бронежилеті з українською символікою. Попри військовий образ, персонаж зберігає жіночність і внутрішню м’якість завдяки розпущеному волоссю та ніжному фіолетово-блакитному освітленню. Такий контраст був використаний навмисно, щоб показати не лише силу, а й людяність, вразливість та емоційність українців під час війни.

Особливу символіку мають форзаци артбука. Перший форзац містить композицію з жовто-блакитних сердець, які символізують єдність, підтримку та любов до своєї країни. Останній форзац продовжує цю візуальну історію: на ньому зображена голубка, що несе серце як символ миру, надії та майбутньої перемоги. Таким чином форзаци не лише виконують декоративну функцію, а й створюють окрему емоційну лінію, яка починається з образу серця та завершується його символічним несенням у майбутнє. Задня обкладинка продовжує стилістику передньої частини артбука, у ній також використано акварельні жовто-блакитні кольори, однак композиція більш спокійна та нагадує пейзаж. Це допомагає створити відчуття завершення історії та поступового переходу від тривоги до внутрішнього спокою.

Робота над артбуком стала не лише творчим процесом, а й емоційним переживанням, тісно пов’язаним із сучасними подіями в Україні. Частина ідей та образів з’являлася під впливом реальних історій, новин, особистих переживань і постійного емоційного напруження, яке супроводжує життя під час війни. Саме тому багато ілюстрацій створювалися не як вигадані, а як спроба передати почуття людей у складний для країни час. Попри складність тематики, головною ідеєю артбука залишалося не відчуття безнадії, а прагнення показати силу українців, здатність підтримувати одне одного та зберігати світло навіть у найтемніші моменти. У майбутньому друкований варіант артбука має стати не лише збіркою ілюстрацій, а й емоційним нагадуванням про стійкість українського народу, його пам’ять, культуру та незламність.

3.2. Обґрунтування вибору програмного забезпечення та інструментів створення

Для створення артбука «Малюнки незламності» було використано цифрові програми ibisPaint та Adobe Illustrator, які дозволили реалізувати як художню, так і технічну частину проєкту. Вибір саме цих програм був зумовлений необхідністю поєднати вільне цифрове малювання, емоційність ілюстрацій та подальшу професійну підготовку макета до друку. Використання двох різних програм дало змогу розділити творчий та технічний етапи роботи, що значно спростило процес створення артбука та допомогло зберегти цілісність візуального стилю.

Основною програмою для створення ілюстрацій стала ibisPaint — цифровий графічний редактор, розроблений японською компанією ibis inc. Програма була вперше випущена у 2011 році та спочатку створювалася як мобільний застосунок для малювання на смартфонах і планшетах. Згодом ibisPaint набув великої популярності серед цифрових художників завдяки простому інтерфейсу, великій кількості кистей та можливості створювати професійні ілюстрації навіть на мобільних пристроях. Станом на сьогодні

застосунок має сотні мільйонів завантажень у світі та активно використовується як початківцями, так і професійними ілюстраторами [45].

У межах цього проєкту ibisPaint використовувався на планшеті для всіх основних етапів створення ілюстрацій: від початкових ескізів та побудови композиції до фінального кольорового опрацювання й деталізації. Саме у цій програмі створювалися персонажі, фонові елементи, освітлення, тіні та емоційна атмосфера кожного розгорту. Особливо важливою перевагою програми стала можливість працювати з великою кількістю шарів, що дозволило окремо редагувати лайнарт, кольори, світло та текстурні елементи без втрати якості зображення.

Під час створення ілюстрацій використовувалися різні типи цифрових кистей такі як: аерограф (трапецієподібний), аерограф (трикутний) та перова ручка (жорстка) (*див. рис. 3.1*). Також використовувалися стандартні кисті для промальовування деталей і текстур, завдяки чому ілюстрації набули більш живого та емоційного вигляду. Окрему увагу було приділено поєднанню м’яких кольорових переходів із контрастними елементами композиції, що допомогло підсилити емоційне сприйняття до розгортів.

Рис. 3.1 - Кисті, використані під час створення ілюстрацій у ibisPaint

Після завершення художньої частини роботи всі ілюстрації переносилися до програми Adobe Illustrator, яка використовувалася для фінального оформлення артбука та підготовки макета до друку. Adobe Illustrator — це

професійний графічний редактор для роботи з векторною графікою, розроблений компанією Adobe Inc. Програма була створена у 1987 році та сьогодні є однією з найпопулярніших у сфері графічного дизайну, поліграфії та верстки друкованої продукції. Illustrator широко використовується для створення плакатів, книжкових макетів, айдентики та друкованих видань завдяки точності роботи з композицією та текстовими елементами [46].

У межах проєкту Adobe Illustrator використовувався для створення розгортів артбука, розміщення ілюстрацій, додавання цитат та текстових елементів, а також для фінального налаштування макета перед друком. Саме в цій програмі формувалася структура сторінок, вирівнювання композиції та загальний ритм розміщення елементів у книзі. Для текстового оформлення було використано шрифт «Hitch Hike», який був попередньо встановлений у систему та інтегрований у програму. Обраний шрифт має емоційний та водночас читабельний характер, це допомогло гармонійно поєднати текстові цитати із загальною атмосферою артбука.

Використання ibisPaint та Adobe Illustrator дозволило поєднати художню свободу цифрового малювання з професійною підготовкою артбука до друку. Завдяки цьому вдалося створити цілісний візуальний стиль проєкту, зберегти якість ілюстрацій та реалізувати авторську концепцію артбука «Малюнки незламності» у друкованому форматі.

3.3. Технологічний процес створення ілюстрацій: ескізи та деталізація

Процес створення артбука поєднував як технічну, так і емоційну складову. На відміну від класичного підходу до розробки книжкових макетів, де спочатку створюється повна схема всіх сторінок та детальний план композицій, у цьому проєкті значна частина розгортів формувалася поступово, під впливом реальних подій, особистих переживань, новин та емоційного стану під час роботи. Саме тому багато ілюстрацій створювалися інтуїтивно та народжувалися у момент

сильних емоцій. Деякі розгорти були натхненні трагічними подіями, які особливо вражали, через що кожна ілюстрація має власну атмосферу, настрій та окрему історію. Попри це, усі розгорти поєднані спільною тематикою незламності, пам’яті, любові до рідної країни та віри у майбутнє.

Композиційне рішення артбука також формувалося як важлива частина. Під час створення розгортів особлива увага приділялася розташуванню персонажів, балансу між ілюстрацією та текстом, ритму сторінок і напрямку візуального руху погляду читача. Кожна композиція будувалася таким чином, щоб не лише передати сюжет конкретної історії, а й викликати емоційний відгук через взаємодію масштабу, кольору та простору. У деяких розгортах використовувалася більш камерна композиція з акцентом на персонажі та їхніх переживаннях, тоді як інші будувалися на відкритому просторі та контрасті між фігурою і фоном, що підсилювало драматизм або відчуття надії [47, с. 16–20].

Перед початком роботи над оформлення артбуку було проведено ґрунтовний аналіз типографічних рішень, оскільки в подібних виданнях шрифт не є лише носієм інформації, а перетворюється на повноцінний графічний образ. Для оформлення ключових блоків, цитат та заголовків було обрано рукописний шрифт «Hitch Hike».

Ця гарнітура була розроблена, дизайнеркою Анастасією Самсоновою (Annastasia Samsonova) у 2015 році [48]. За своєю класифікацією він належить до декоративних рукописних шрифтів (Hand-drawn script). Його естетика базується на імітації швидкого начерку, зробленого від руки. Його головною особливістю є нерівномірна лінія начерку та природні деформації літер, що створюють ефект автентичного письма чорнилом або маркером. На відміну від суворих антикв чи стерильних гротесків, «Hitch Hike» несе в собі індивідуальність, імітуючи почерк людини, що фіксує свої думки у фронтовому щоденнику чи особистому альбомі (*див. рис. 3.2*).

Рис. 3.2 - Зразок шрифтової гарнітури «Hitch Hike»

Використання цієї гарнітури дозволило наділити цитати в артбуці особливою інтимністю. Завдяки м'якості форм та специфічному ритму літер, текст сприймається як пряма мова персонажів, їхні внутрішні монологи, зафіксовані в моменти найвищого емоційного напруження. Важливим технічним критерієм вибору була хороша читабельність шрифту навіть при невеликих кеглях, що дозволило гармонійно вписати його у складні ілюстративні композиції, не перевантажуючи їх.

Для посилення візуального впливу та керування увагою глядача в артбуці було застосовано прийом колірного акцентування. На кожному розвороті окремі слова, на яких базується головна ідея цитати, виділені іншим тональним рішенням, залежно від фону вони стають на кілька тонів світлішими або темнішими. Таке візуальне рішення створює додатковий ієрархічний рівень у тексті, дозволяючи читачеві навіть при швидкому перегляді вхопити емоційний меседж сторінки. Цей метод допоміг зробити розрізнені розгорти цілісними.

Процес практичного втілення артбуку базувався на вибудовуванні послідовності. Кожен розворот проєкту був спроєктований як самостійна емоційна сцена, що в сукупності сформувало цілісний візуальний сучасний спротив. Загалом було створено 19 авторських розворотів, кожен із яких пройшов еволюцію від концептуального начерку до деталізованої цифрової ілюстрації. Працюючи над цим масивом матеріалу, важливо було не просто створити серію зображень, а вибудувати стійку візуальну систему в якій колір, лінія та типографіка діють як єдиний механізм.

Для забезпечення структурної логіки всі 19 розгортів було об’єднано у три змістовні групи, що відображають еволюцію внутрішнього стану людини під час війни:

1. Група втрати та болю**:** сюди увійшли розгорти, що фіксують перші шокові стани, руйнацію звичного світу та біль розставання. Візуальна мова тут базується на деструктивних формах, димчастих текстурах та приглушеній палітрі.
2. Група символів, стійкості та захисту: група розгортів, де домінують образи захисників, волонтерів та метафоричних оберегів: дрони чи духи. Тут здебільшого з’являється чіткий контур, динамічна композиція та контрастне освітлення.
3. Група образів надії та майбутнього: фінальна частина, що фокусується на майбутньому, спадкоємності поколінь та неперервності життя. Графіка стає більш світлою, використовуються природні мотиви та теплі кольорові акценти.

Така класифікація дозволила уникнути монотонності видання та створити необхідний ритм, в якому емоційне напруження змінюється моментами для споглядання. Оскільки опис технологічного процесу кожного з 19-ти розгортів призвів би до надмірного дублювання інформації, для детальної демонстрації авторської методики було обрано чотири найбільш знакові композиції.

Процес створення розгортів складався з кількох послідовних етапів, що поєднували пошук композиції, роботу з кольором, деталізацію та фінальне оформлення розгортів. Усі ілюстрації створювалися вручну у цифровому форматі та формувалися поступово, від першого емоційного задуму до завершеної композиції з текстовим оформленням. Основою роботи став не лише технічний процес побудови ілюстрацій, а й емоційна складова, оскільки більшість розгортів створювалися під впливом реальних подій, особистих переживань та новинного контексту. Саме тому значна частина композицій народжувалася інтуїтивно та змінювалася вже під час роботи над деталями.

Перед початком створення розгортів було обрано єдину стилістику оформлення артбука, що дозволило об’єднати всі ілюстрації в цілісний візуальний проєкт. Попри те, що кожен розгорт має власну історію, настрій та композиційні особливості, усі сторінки були виконані у спільній художній манері з використанням м’якого освітлення, плавних кольорових переходів та емоційної подачі персонажів.

Робота над кожним розгортом розпочиналася зі створення ескізу, під час якого формувалася основна композиція, розташування персонажів, напрямок світла та загальний емоційний настрій. На етапі ескізування важливим було не деталізоване промальовування елементів, а передача загальної атмосфери та побудова композиційного центру. Частина ескізів змінювалася вже у процесі роботи: коригувалися пози персонажів, додавалися нові символічні елементи або змінювалося розташування об’єктів для більш емоційного сприйняття сцени. Приклади ескізів (*див. рис. 3.3*) чотирьох розгортів артбука, створених на початковому етапі роботи.

Рисунок 3.3 - Ескізи (начерки) композицій розгортів

Після створення ескізів здійснювалася побудова лайну та базова заливка кольором (*див. рис. 3.4*). На цьому етапі формувалася загальна кольорова атмосфера кожної композиції, визначалися основні джерела освітлення та кольорові акценти. Під час роботи особлива увага приділялася створенню

колірного настрою. Для більшості розгортів було обрано складну палітру з використанням приглушених, дещо десатурованих (менш насичених) відтінків синього, антрацитового сірого, вохристого та глибокого коричневого. Такий вибір не був випадковим: холодні тони дозволяли передати відчуття тривоги, самотності та застиглого часу, тоді як вкраплення теплих земних відтінків символізували затишок спогадів і крихку надію, що жевріє всупереч обставинам. Важливу роль у композиціях відігравали жовто-блакитні елементи, які асоціюються з українською символікою та підсилюють загальну ідею артбука. Водночас кожна ілюстрація мала власне кольорове рішення залежно від її емоційного змісту [49, с. 24–26]. Колір виконував не лише декоративну функцію, він допомагав передавати внутрішній стан персонажів і характер подій.

Рисунок 3.4 - Базова заливка розгортів

Наступним етапом стала деталізація ілюстрацій та робота зі світлотінню. Саме на цьому етапі композиції набували завершеного вигляду та емоційної глибини (*див. рис. 3.5*). Значна увага приділялася промальовуванню облич персонажів, текстур одягу, освітлення, диму, світлових ефектів та дрібних символічних деталей. Світло використовувалося не лише як інструмент створення об’єму, а і як окремий емоційний прийом, який допомагав

акцентувати увагу на ключових елементах композиції. Наприклад, у деяких розгортах тепле освітлення підкреслює надію та внутрішню силу персонажів, тоді як темні фони та контрастні тіні створюють атмосферу напруги й драматизму.

Для створення більш живої атмосфери використовувалися м'які світлотіньові переходи, текстурні елементи та деталізоване освітлення фону. Світло й тінь у композиції виступають не лише засобами моделювання форми, а й важливими чинниками формування художнього середовища та емоційного сприйняття образу [50, с. 477]. Окрему роль у побудові емоційного настрою відігравала гра з прозорістю окремих елементів композиції. На деяких розгортах цей прийом використовувався для створення образів-спогадів, силуетів або символічних деталей, які ніби розчиняються у просторі та додають ілюстраціям відчуття крихкості, пам'яті й внутрішнього болю.

Також використання напівпрозорих шарів допомогло зробити освітлення більш м'яким, а композиції візуально глибшими та атмосфернішими. Крім цього, під час деталізації додатково використовувалися світлові підсвітки, легкі кольорові рефлекси та ефекти розмиття, що дозволило зробити ілюстрації більш емоційними та підсилити відчуття живої, майже кінематографічної ілюстрації.

Рисунок 3.5 - Деталізація розгортів

Після завершення роботи над ілюстраціями до композицій було додано текстові цитати (*див. рис. 3.6*), які підсилюють емоційне сприйняття розгортів та допомагають глибше розкрити зміст кожної сцени. Текст розташовувався таким чином, щоб гармонійно поєднуватися з композицією і не перевантажувати ілюстрацію візуально.

Рисунок 3.6 - Фінальні розгорти

Представлені етапи створення ілюстрацій демонструють загальний художньо-технологічний принцип роботи, який використовувався під час розробки всіх 19 розгортів артбука. Незважаючи на різні сюжети та емоційне наповнення композицій, кожен розгорт проходив послідовний процес від ескізування до фінального текстового оформлення. Такий підхід дозволив зберегти цілісність стилістики артбука.

Окрему увагу було приділено створенню обкладинки та форзаців артбука, оскільки саме вони формують перше враження про видання та допомагають доповнити його загальну концепцію. Робота над передньою обкладинкою розпочалася зі створення акварельного жовто-блакитного фону, який став основою композиції. Після цього було створено ескіз центрального персонажа. дівчини у військовій формі та бронежилеті з українською символікою. Наступним етапом стала базова заливка кольором та подальша деталізація образу: промальовування

волосся, рис обличчя, елементів форми, освітлення та м’яких світлотіньових переходів. Для створення більш емоційної атмосфери було використано легке фіолетово-блакитне підсвічування персонажа, яке контрастує з теплим акварельним фоном. Після завершення ілюстрації на обкладинку було додано назву артбука, ім’я автора та фінальні текстові елементи *(див. рис. 3.7*).

Рисунок 3.7 - Етапність створення передньої обкладинки

Створення форзаців також проходило у кілька послідовних етапів. Спочатку для обох форзаців було створено акварельний градієнтний фон у жовто-блакитній кольоровій гамі, який візуально поєднав їх із загальною стилістикою артбука. Для першого форзацу поверх фону було додано композицію із жовто-блакитних сердець (*див. рис. 3.8*), що символізують підтримку, єдність та любов до України.

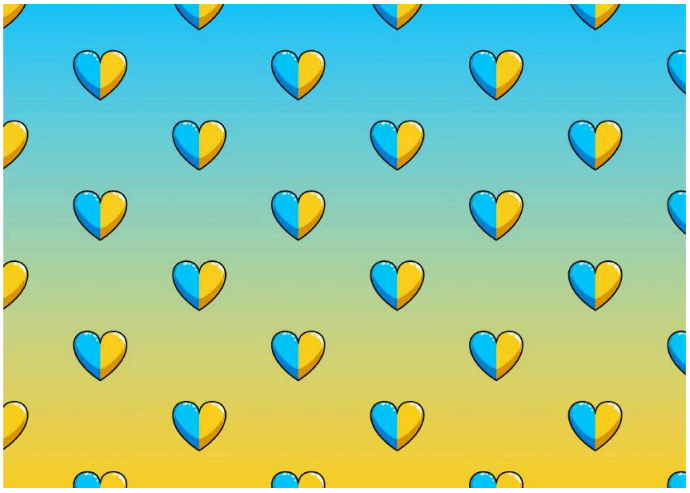

Рисунок 3.8 - Візуальне рішення переднього форзацу

Завершальний форзац продовжує цю символічну історію: після створення фонового градієнта було виконано ілюстрацію голубки (*див. рис. 3.9*), яка несе серце як символ миру, надії та майбутньої перемоги.

Рисунок 3.9 - Візуальне рішення другого форзацу

Робота над задньою обкладинкою також розпочиналася зі створення акварельного фону у жовто-блакитних відтінках, однак цього разу композиція мала більш пейзажний характер та містила м’які переходи кольору. Після завершення фону було додано текстовий блок із коротким описом артбука та інформацією про інші роботи автора. Завершальним етапом стало розташування допоміжних текстових елементів та фінальна адаптація композиції до друкованого формату (*див. рис. 3.10*).

Рисунок 3.10 - Етапність створення задньої обкладинки

У процесі створення артбука важливим стало не лише технічне виконання ілюстрацій, а й збереження емоційної щирості кожного розгорту. Оскільки більшість сюжетів формувалися під впливом реальних подій та особистих переживань, робота над композиціями часто супроводжувалася пошуком нових візуальних рішень уже безпосередньо під час малювання. Деякі елементи змінювалися в процесі роботи: коригувалася композиція, освітлення, кольорова атмосфера або розташування тексту для кращої передачі настрою сцени. Завдяки цьому кожен розгорт отримав власний характер і емоційний ритм, але водночас залишився частиною єдиного художнього стилю артбука. Такий підхід дозволив зробити проект не просто збіркою ілюстрацій, а цілісною історією.

3.4. Опис результатів: характеристика фінального варіанту артбуку

Фінальним результатом практичної частини дипломного проєкту став авторський артбук «Малюнки незламності», який поєднав серію тематичних ілюстрацій, текстові цитати та єдину емоційно-візуальну концепцію. Артбук складається з обкладинки, форзаців, 19 тематичних розгортів та задньої обкладинки. Усі елементи видання об’єднані спільною стилістикою, кольоровою гамою та ідейним наповненням, основою якого стала тема незламності українського народу під час війни.

Передня обкладинка артбука виконана у жовто-блакитній кольоровій гамі з акварельними текстурами, що створюють м’який художній фон. Центральним образом композиції є дівчина у військовій формі та бронежилеті із шевроном прапора України та гербом. Образ поєднує в собі водночас ніжність і силу, адже персонаж зображений із розпущеним волоссям, квітами та спокійним поглядом. Легке фіолетово-блакитне підсвічування створює атмосферу внутрішнього світла та надії. На обкладинці також розміщено назву артбука та ім’я автора, що формує цілісне візуальне оформлення видання.

Особливу символіку мають форзаци артбука. Перший форзац містить композицію з жовто-блакитних сердець, які символізують любов до України,

підтримку та єдність українського народу. Завершальний форзац продовжує цю ідею вже через образ голубки, яка несе серце. Така композиція символізує мир, надію та майбутню перемогу. Якщо на початку артбука серце існує як окремий символ любові та віри, то наприкінці воно ніби знаходить свій шлях через образ голубки, яка уособлює спокій, свободу та світле майбутнє. Завдяки цьому форзаци не лише виконують декоративну функцію, а й формують окрему невелику історію всередині артбука.

1. Перший розгорт «Херсон — місто, за яке болить душа» присвячений трагічним подіям після підриву Каховської ГЕС. На ілюстрації зображена дівчинка разом із котиком у човні серед води. Сльози персонажів передають біль, страх і безсилля перед трагедією, яка торкнулася тисяч людей та тварин. Композиція побудована так, щоб передати атмосферу втрати та водночас співчуття до постраждалих.
2. Розгорт «Кохання переможе війну. Я це точно знаю!» розкриває тему підтримки та любові навіть у найскладніші моменти життя. На ілюстрації дівчина зі сльозами на очах обіймає військового. Попри сум і тривогу, в композиції присутнє тепло, яке передає силу людських почуттів. Основний акцент зроблено саме на емоціях персонажів та їхньому зв’язку.
3. Розгорт «Ти ж хотів, землі цієї, тож тепер змішайся з нею!» має більш різкий та емоційно напружений характер. На ньому зображена дівчина із серпом серед поля пшениці. Ілюстрація символізує гнів, спротив та боротьбу за рідну землю.
4. У розгорті «Моє серце б’ється в ритмі свободи!» центральним образом став військовий, який тримає у руках палаюче серце. Полум’я символізує внутрішню силу, мужність та незламність українських захисників. Завдяки теплому освітленню та контрастному темному фону композиція виглядає емоційно насиченою та динамічною.
5. Розгорт «Справа в тому, що в мене немає дому...» присвячений темі втрати рідного дому через війну. На ілюстрації зображена дівчина, у якої з

ділянки серця підіймається дим, а навколо неї ніби літають спогади про дім у вигляді маленьких будинків. Композиція передає внутрішню порожнечу та біль людини, яка втратила місце, де почувалася в безпеці.

6. У розгорті «Війна забрала відчуття себе..» дівчина дивиться у дзеркало, але не бачить власного відображення. Такий прийом символізує емоційне виснаження, втрату внутрішньої опори та психологічний стан людини під час війни.
7. Розгорт «Руїни довкола, але не в серці..» показує військового, який ділиться шматком хліба зі своїм котиком на тлі зруйнованого міста. Попри руїни навколо, композиція демонструє людяність, турботу та здатність залишатися добрим навіть у складних умовах.
8. Розгорт «Не бачимо їх, але вони поряд..» присвячений пам’яті про людей, яких забрала війна. На ілюстрації дівчинка сидить із ведмедиком, а позаду неї зображений напівпрозорий силует близької людини. Завдяки використанню прозорості композиція створює відчуття присутності тих, кого вже немає поруч фізично, але хто назавжди залишається у пам’яті.
9. Розгорт «Материнський щит сильніший за війну!» зображає жінку, яка закриває собою дитину, поки позаду летять ракети. Основною ідеєю композиції стала сила материнської любові та бажання захистити дитину навіть у найнебезпечніших обставинах.
10. Розгорт «Як би важко нам не було, але вже точно не буде соромно!» є більш стриманим та мінімалістичним. На ньому зображений військовий, який сидить спиною та тримає у руках зброю. Композиція передає втому, силу та внутрішню гідність українських захисників.
11. Розгорт «Світло в руках, незламність у серці!» присвячений періоду зимових блекаутів в Україні. Дівчина у вінку та національному вбранні тримає свічку, яка стає головним джерелом світла у композиції. Ілюстрація символізує стійкість українців навіть у періоди темряви та невизначеності.

12. У розгорті «З-під завалів повертають не лише життя, а і дитинство..» зображена собака-рятувальник, яка повертає хлопчику його іграшкового ведмедика.
13. Розгорт «Щоб кожне дитяче “тату” знову було почуте!» присвячений поверненню військових додому. На ілюстрації маленька дівчинка обіймає свого батька у військовій формі.
14. Розгорт «І навіть метал навчився нас берегти!» демонструє хлопчика, який дивиться на український дрон. Ілюстрація символізує сучасні реалії війни, у яких технології стають частиною захисту та безпеки людей. Попри присутність техніки, композиція зберігає теплу та спокійну атмосферу.
15. У розгорті «Найцінніше ми завжди беремо з собою..» зображена дівчинка на вокзалі серед речей та валіз, але головними для неї залишаються домашні улюбленці, яких вона тримає поруч. Ілюстрація підкреслює, що справжню цінність для людини становлять не речі, а живі істоти та емоційні зв’язки.
16. Розгорт «Нехай кохання виживе. Попри все» є одним із найтепліших у артбуці. На ньому зображені закохані хлопець і дівчина, які танцюють разом у святковому вбранні. У композиції відсутні військові елементи чи руйнування, що створює короткий емоційний контраст та нагадує про важливість любові навіть під час війни.
17. Розгорт «Одеса втратила більше, ніж будівлю..» присвячений трагічним подіям у зруйнованому кінному клубі в Одесі. На ілюстрації дівчинка стоїть поруч із напівпрозорим духом загиблої конячки. Робота передає не лише втрату архітектури чи приміщення, а й біль через загибель живих істот.
18. Розгорт «Між «онлайн» і тишею проходить вічність..» показує дівчину, яка сидить із телефоном та чекає повідомлення. Ілюстрація передає знайоме багатьом українцям відчуття тривожного очікування звістки від рідних та близьких.

19. Завершальний розгорт «І буде мир, і вишні зацвітуть у рідному моєму краї!» має найбільш світлу та спокійну атмосферу серед усіх композицій. На ньому зображена дівчина, яка збирає вишні у кошик. Ілюстрація символізує віру у мирне майбутнє, повернення додому та надію на відновлення нормального життя після війни.

Задня обкладинка артбука виконана у тій самій жовто-блакитній акварельній стилістиці, що й передня, завдяки чому проект виглядає цілісним. На ній розташований текстовий блок із коротким описом ідеї артбука та думкою про незламність українського народу. Також на задній обкладинці розміщено QR-код із посиланням на інші роботи автора, що дозволяє продовжити знайомство з творчістю поза межами самого артбука.

На основі розробленої концепції, серії ілюстрацій, текстового оформлення та єдиної стилістики було створено фінальний варіант артбука «Малюнки незламності». Усі елементи проекту: обкладинка, форзаци, розгорти та текстові композиції були об’єднані в цілісний візуальний проєкт, побудований на емоційній подачі, символізмі та темі незламності українського народу.

Завершальним етапом роботи стало оформлення всіх компонентів проєкту у демонстраційний плакат формату А0, який був створений для презентації артбука, візуалізації основних етапів роботи та представлення фінального результату.

ВИСНОВКИ

Проаналізовано теоретичні основи виникнення та розвитку артбуків у світовому та українському контексті. Досліджено основні підходи до трактування поняття артбука, його функції, особливості та класифікацію. Також було розглянуто історичні етапи розвитку артбуків у світовій практиці та визначено, що сучасний артбук сьогодні виступає не лише поліграфічним виданням, а й повноцінним мистецьким об’єктом, який поєднує в собі візуальну комунікацію, авторську ідею та емоційний вплив на аудиторію.

У ході дослідження було проаналізовано сучасний стан українського ринку артбуків та виявлено основні тенденції розвитку цього напряму. Встановлено, що українські артбуки все частіше звертаються до тем національної пам’яті, війни, культури та соціальних переживань суспільства. Окрему увагу було приділено ролі артбука як інструменту збереження культурної спадщини та фіксації сучасних історичних подій через візуальні образи. Також визначено, що в умовах повномасштабної війни в Україні артбуки стали важливим способом емоційної комунікації та художнього документування реальності.

Під час роботи було досліджено досвід створення аналогічних вітчизняних та зарубіжних проєктів, а також проведено стилістичний аналіз творчих аналогів. Це дозволило визначити найбільш ефективні візуально-комунікативні прийоми, особливості побудови композицій, використання кольору, типографіки та структури розгортів. Аналіз міжнародного досвіду показав, що сучасні артбуки дедалі більше орієнтуються не лише на інформаційну функцію, а й на створення окремого емоційного та естетичного досвіду для читача.

Вибір художніх технік і програмного забезпечення був зумовлений потребою поєднати авторську ілюстрацію та якісну підготовку макетів до друку. Використання Ibis Paint і Adobe Illustrator забезпечило створення цілісної

стилістики, деталізованих ілюстрацій та продуманого текстового оформлення, що допомогло передати загальний емоційний характер проєкту.

Результатом роботи став авторський артбук «Малюнки незламності», який складається з 19 тематичних розгортів, обкладинки, форзаців та завершального поліграфічного оформлення. Усі ілюстрації об’єднані темою незламності українського народу, особистих переживань, пам’яті, любові, втрат і надії на мирне майбутнє. Завершальним етапом роботи стало створення фінального макету артбука та оформлення демонстраційного плаката формату А0 для презентації проєкту. Таким чином поставлені у дипломній роботі завдання були виконані у повному обсязі, а створений артбук став цілісним авторським візуальним проєктом, спрямованим на емоційне осмислення сучасних подій в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артбук. *Wikipedia*. 2025. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Артбук (дата звернення: 29.04.2026).
2. Павленко К., Чемерис Г. Артбук як медіум авторського візуального наративу. *Концепт науки XXI: Стратегії, методи та наукові інструменти : зб. мат. IX Міжнародної студентської наукової конференції*. (26.12.2025, м. Ужгород 2025). С. 585–587.
3. Головко І. М., Правдівцева Л. В. Artbook як документознавча одиниця та інноваційний книжковий продукт: інформаційно-методичний збірник. Київ: Державний науково-методичний центр змісту культурно-мистецької освіти, 2021. 45 с.
4. Сєдих С. Д. Проєктування оригінал-макету арт-буку «Світ крізь заплющені очі»: пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи. Харків: М-во освіти і науки України, Харків. нац. ун-т радіоелектроніки, 2025. 85 с.
5. Горда Н. О. Створення інтерактивного артбука як інструмента популяризації культурної спадщини : кваліфікаційна робота. Київ: Київський столичний ун-т імені Бориса Грінченка, 2025. 54 с.
6. Савіцька Я. В. Дизайн артбуку авторської відеогри «Вій»: кваліфікаційна робота. Хмельницький: Хмельниц. нац. ун-т, 2024. 59 с.
7. Мельнична Ю. Артбуки та з чим їх можна сплутати. 2022. URL: https://skvot.io/uk/blog/artbooks-and-how-to-recognize-them (дата звернення: 01.05.2026).
8. Seaman E. She keeps her secrets in an amber jar so the light won’t fade them. *Emily Seaman Blog*. URL: https://emilyseaman.wordpress.com/category/uncategorized/ (дата звернення: 01.05.2026).
9. Хуповка О. О. Розробка артбуку «Ліс на межі» : кваліфікаційна робота бакалавра. Запоріжжя: Запорізький нац. ун-т, 2023. 66 с.

10. Артбуки — колекційні видання для справжніх поціновувачів мистецтва та попкультури. *Вікна-новини*. 2026. URL: https://vikna.if.ua/cikavo/172128/view (дата звернення: 01.05.2026).
11. Бєлікова А. В., Здор О. Г., Лихолат О. В. Артбук як інструмент збереження та популяризації локальної культурної спадщини (на прикладі проєкту «Проскурів. Дні і ночі»). *Український мистецтвознавчий дискурс*. № 4, 2025. С. 17–32. DOI: https://doi.org/10.32782/uad.2025.4.2
12. Артбук. *Велика українська енциклопедія*. 2020. URL: https://vue.gov.ua/Артбук
13. Книга художника як новий видавничий продукт. *Читомо*. 2010. URL: https://archive.chytomo.com/news/knyha-khudozhnyka-yak-novyy-vydavnych
14. Єрмилов та український авангард 1920-х років. *Huxley*. 2026. URL: https://huxley.media/iermilov-ta-ukrainskij-avangard-1920-h-rokiv/
15. Richards Mary. Edward Ruscha «Twentysix Gasoline Stations» 1963. *Tate*. 2008. URL: https://surl.li/rbgbmr (дата звернення: 02.05.2026)
16. Мільчевич С. І., Жук Н. Б. Комерційний артбук: виокремлення терміну та стилістичні особливості продукту. *Young Scientist*. № 4 (80), 2020. С. 533–537. DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-4-80-111
17. Artbook. «Second Time Displaced Person», 2023. URL: https://seri-graph.com/second-time-displaced-person (дата звернення: 02.05.2026).
18. Студія seri/graf. *Instagram*. URL: instagram.com/studioserigraph/# (дата звернення: 02.05.2026)
19. Mariia Zivert. *Instagram*. URL: https://www.instagram.com/ziveeert/ (дата звернення: 02.05.2026)
20. Книга-мандрівка. Нескорені. URL: https://surli.cc/ylspen (дата звернення: 02.05.2026)
21. Мероник А. 24.02. Чернівці: Книги — XXI, 2023. 344 с.
22. Артбук. «Telegraf. Креатив у війні». URL: https://www.prjctr.store (дата звернення: 03.05.2026)

23. Каталог. «Український щоденник 2022-2023». URL: https://www.arthuss.com.ua/books-blog/mystetstvo-viyny-ukrayinskyy-shchodennyk-22-23 (дата звернення: 03.05.2026)
24. Куркуль Б. Військові та хмари. Харків: Фоліо, 2025. 192 с.
25. Артбук. «Заграва». URL: https://surl.li/dictop (дата звернення: 03.05.2026)
26. Мальопис. «Символи незламності». URL: https://surl.lt/kufxvo (дата звернення: 03.05.2026)
27. Artbook. «Viyna Hrybiv». URL: https://surl.li/yvgeet (дата звернення: 03.05.2026)
28. Book. «Ukraine at War: Street Art, Posters + Poetry». URL: https://openartassociation.com/ukraine-at-war-street-art-posters-illustration-poetry/?lang=en (дата звернення: 04.05.2026)
29. Artbook. «NEIGHBOURS. Art Against War». URL: https://surl.li/jzymep (дата звернення: 04.05.2026)
30. Topaller A., Shapiro D. Paper Planes Ukraine. URL: https://www.wired.com/story/artists-in-ukraine-war/ (дата звернення: 04.05.2026)
31. Paper Planes Ukraine. *Instagram*. URL: https://www.instagram.com/paperplanes_ua/ (дата звернення: 04.05.2026)
32. Здор О. Г. Рукописна книга художника. *Шрифт як засіб творення образу книги.* Київ: 2022. С. 205–208.
33. Михайлова Р., Гайдук М. Артбук як різновид сучасних нішевих видань. *Актуальні проблеми сучасного дизайну*: *зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф,* 25 квітня 2024 р., Київ: КНУТД, 2024. С. 304–306.
34. Як війна вплинула на українські видавництва: досвід «Ранок», Vivat, «Видавництва Старого Лева». *AIN.UA*. 2022. URL: https://ain.ua/2022/06/03/yak-vijna-vplynula-na-ukrayinski-vydavnycztva/ (дата звернення: 04.05.2026)
35. Зруйнована інфраструктура, дефіцит паперу та зменшення накладів: як виживають українські друкарні. *Читомо*. 2022. URL:

https://chytomo.com/bez-paperu-zamovlen-i-zi-zrujnovanoiu-infrastrukturoiu-chym-zhyvut-ukrainski-drukarni-zaraz/ (дата звернення: 04.05.2026)

36. Шульська Н. М. Нові формати літературно-художніх видань у сучасному медіапросторі. *Аграрна освіта та наука: досягнення, роль, фактори росту. Інноваційні психолого-педагогічні, лінгвістичні та правові засади аграрної науки в умовах міжкультурної аграрної комунікації*: *зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф,* 26 жовтня 2023 р., Біла Церква: БНАУ, 2023. С. 40–42. URL: https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/
37. Шульська Н. М., Рожило М. А., Римар Н. Ю. «Від читання до споглядання»: креативні видання сучасності. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* № 6, Т. 32 (71), Вип. 3. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 215–220. DOI: https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.6-3/38
38. Кисла А. М., Кубриш Н. Р. Розвиток українського візуального мистецтва в умовах війни. Одеса: ОДАБА, 2025. С. 171–173. URL: http://mx.ogasa.org.ua/handle/123456789/11536
39. TASCHEN. *Official website*. URL: https://www.taschen.com/en/ (дата звернення: 07.05.2026)
40. Baselitz G. Georg Baselitz. *TASCHEN*. URL: https://www.taschen.com/en/books/art/41423/georg-baselitz/ (дата звернення: 07.05.2026)
41. The Art Book. *Phaidon Editors*. URL: https://www.phaidon.com/en-int/products/the-art-book/?utm (дата звернення: 07.05.2026).
42. Phaidon. *Official website*. URL: https://www.phaidon.com/en-int/ (дата звернення: 07.05.2026).
43. Dark Horse. The Art of Ghost of Tsushima. *Geekach*. URL: https://geekach.com.ua/ru/artbuk-svit-gri-ghost-of-tsushima/ (дата звернення: 07.05.2026).

44. Titan Books. *Home. Titan Books*. URL: https://titanbooks.com/ (дата звернення: 07.05.2026).
45. Ibis Inc. *IbisPaint*. URL: https://ibispaint.com (дата звернення: 08.05.2026)
46. Adobe. *Illustrator*. URL: https://www.adobe.com/products/illustrator.html (дата звернення: 08.05.2026)
47. Потрашкова Л. В. Основи композиції та дизайну: навч. посіб. Харків: ХНЕУ, 2007. 150 с.
48. Hitch Hike**.** *Fonts Online*. URL: https://fonts-online.ru/fonts/hitch-hike?utm_source= (дата звернення: 10.05.2026).
49. Прокопович Т. А., Каленюк О. П., Вахрамєєва Г. В. Основи кольорознавства та декоративно-прикладного мистецтва: навч. посіб. Луцьк, 2019. 91 с.
50. Романюк І. В. Концепції проектування тіньового середовища. *Сучасні матеріали і технології виробництва виробів широкого вжитку та спеціального призначення : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених і студентів* (м. Київ, 2018 р.). С. 477–478.

ДОДАТОК А

Артбук «Малюнки незламності»

Рисунок А.1 – Задня та передня обкладинки

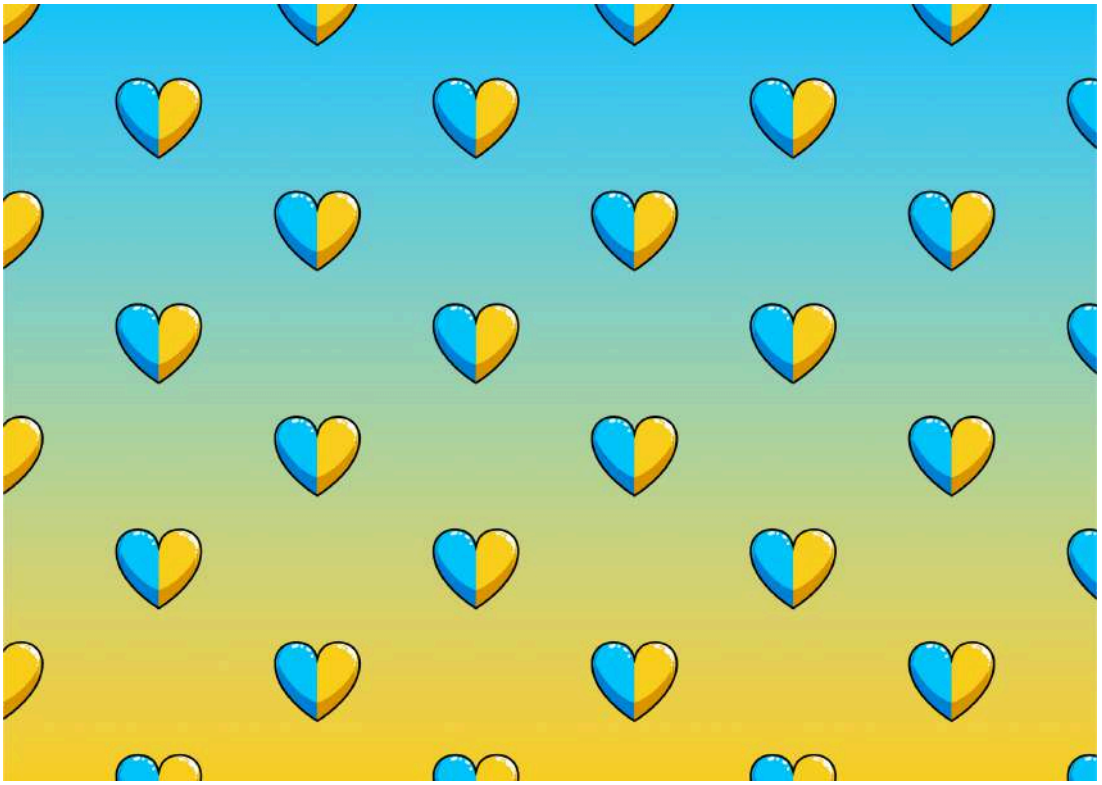

Рисунок А.2 – Передній форзац

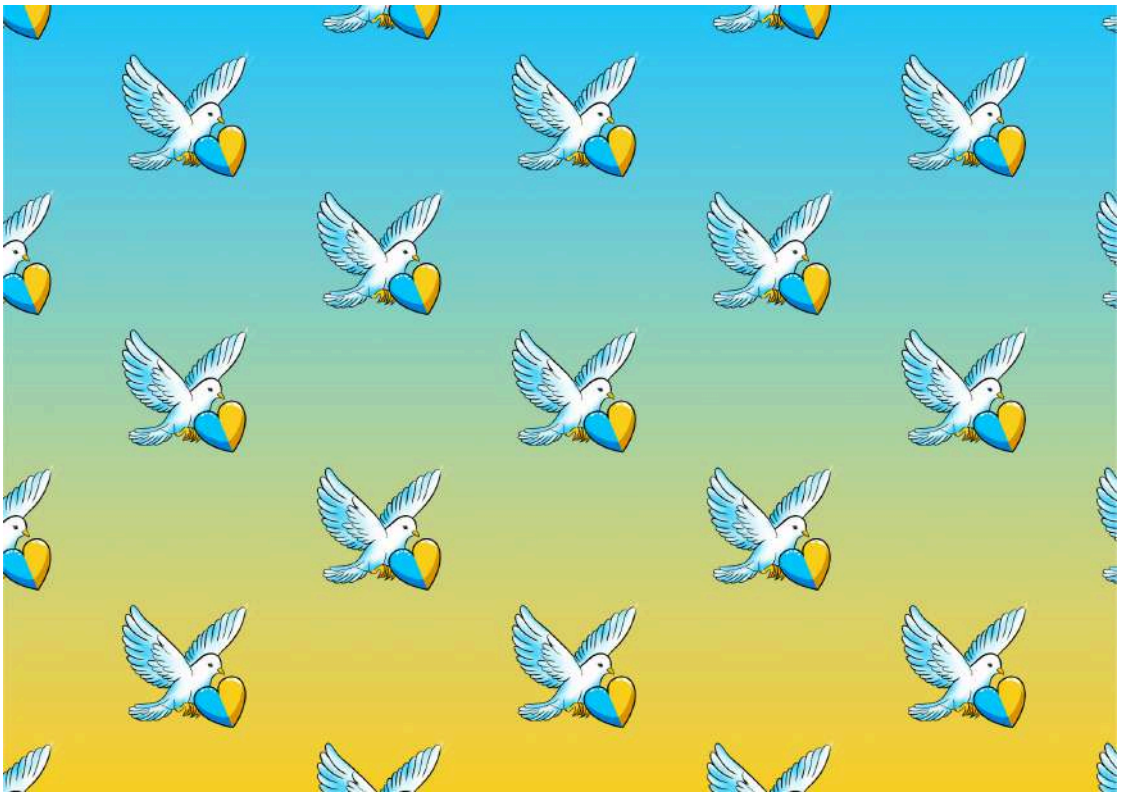

Рисунок А.3 – Задній форзац

Рисунок А.4 – Розгорт «Херсон — місто, за яке болить душа»

Рисунок А.5 – Розгорт «Кохання переможе війну. Я це точно знаю!»

Рисунок А.6 – Розгорт «Ти ж хотів, землі цієї, тож тепер змішайся з нею!»

Рисунок А.7 – Розгорт «Справа в тому, що у мене немає дому...»

Рисунок А.8 – Розгорт «Моє серце б'ється в ритмі свободи!»

Рисунок А.9 – Розгорт «Війна забрала відчуття себе..»

Рисунок А.10 – Розгорт «Руїни довкола, але не в серці..»

Рисунок А.11 – Розгорт «Не бачимо їх, але вони поряд..»

Рисунок А.12 – Розгорт «Материнський щит сильніший за війну!»

Рисунок А.13 – Розгорт «Як би важко нам не було, але вже точно не буде соромно!»

Рисунок А.14 – Розгорт «Світло в руках, незламність у серці!»

Рисунок А.15 – Розгорт «З-під завалів повертають не лише життя, а і дитинство..»

Рисунок А.16 – Розгорт «Щоб кожне дитяче “тату” знову було почуте!»

Рисунок А.17 – Розгорт «І навіть метал навчився нас берегти!»

Рисунок А.18 – Розгорт «Найцінніше ми завжди беремо з собою..»

Рисунок А.19 – Розгорт «Нехай кохання виживе. Попри все»

Рисунок А.20 – Розгорт «Нехай кохання виживе. Попри все»

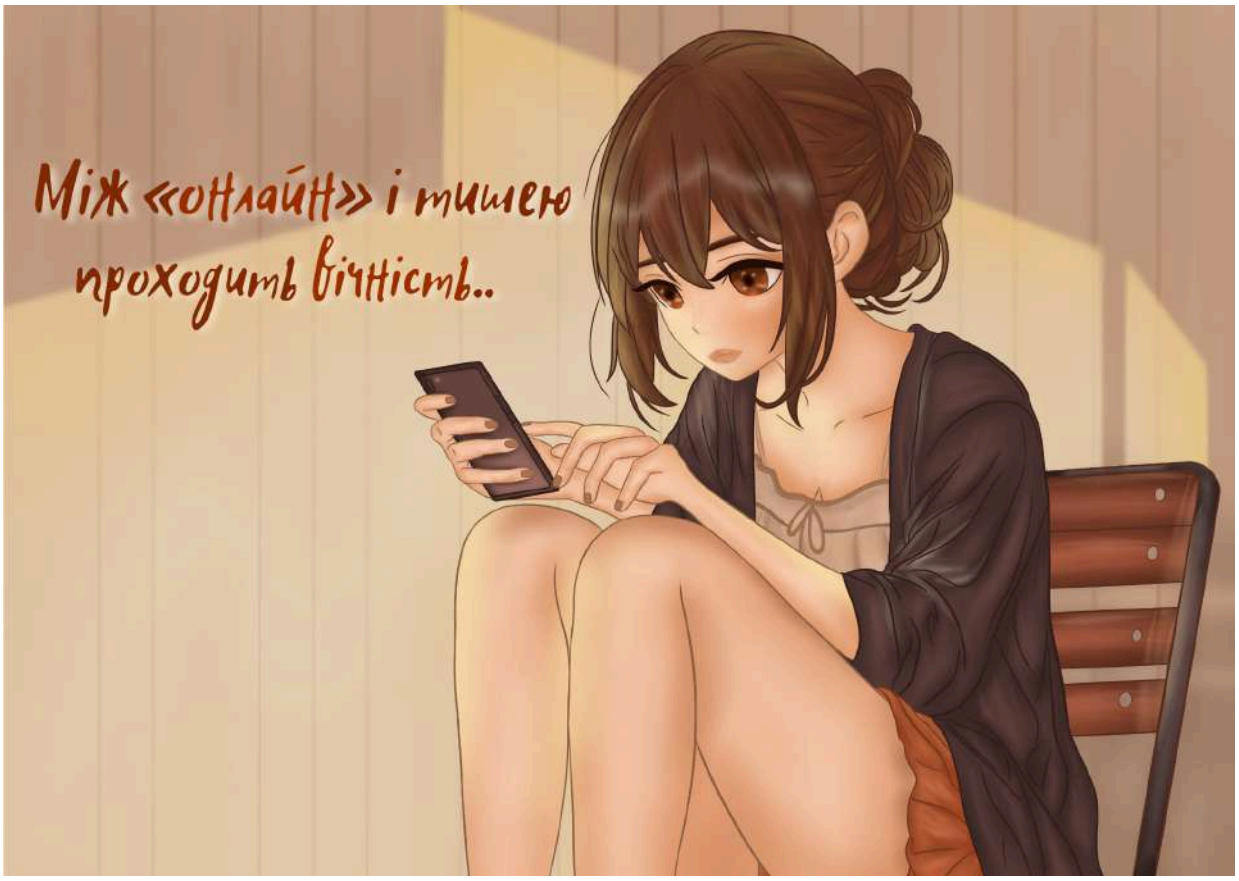

Рисунок А.21 – Розгорт «Між «онлайн» і тишею проходить вічність..»

Рисунок А.22 – Розгорт «І буде мир, і вишні зацвітуть у рідному моєму краї!»

ДОДАТОК Б

Мокапи

Рисунок Б.1 – Мокап 1

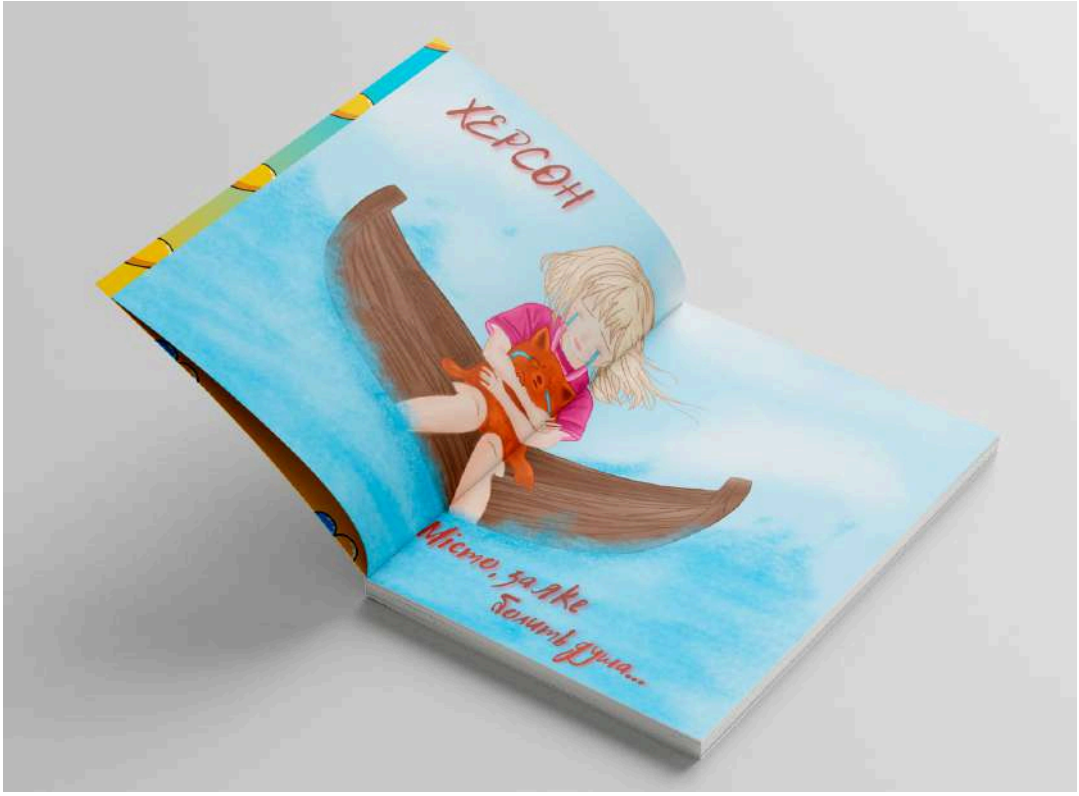

Рисунок Б.2 – Мокап 2

Рисунок Б.3 – Мокап 3

Рисунок Б.4 – Мокап 4

Рисунок Б.5 – Мокап 5

Рисунок Б.6 – Мокап 6

Демонстраційна графіка

Рисунок Б.7 – Плакат